

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Джэныкьо машлом иухъумаглох

2008-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу Урысыем щыхагъэунэфыкы унагъом, шүлэгъум, зэфэшъыпкъэныгъэм я Мафэ. Ащ фэдэ мэфэки тищылэныгъэ хэтыным клэщакло фэхъугъэх Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ и депутатхэр. Тарихъым къыфэдгъэзэжмэ, къэлогъэн фае мы мафэр шыихъхэу Петррэ Февроньерэ ямэфэклэу я XIII-рэ лэшлэгъум къыщегъэжьагъэу зэрэхагъэунэфыкыщтыгъэр. Апэрэу а мафэм фэгъэхыгъэ Иофтахъабзэхэр зыщызэхашагъэхэр мы шыихытлур зыцагъэ-тылхыжыгъэ къалэу Муром (Владимирскэ хэкур) ары.

Адыгэ Республикэм Иофшэ-нымклэ ыкли социальнэ хэхъоныгъэмклэ и Министерствэ иклящаклоу тиреспубликэ ирайонхэм, икьалэхэм мы мэфэклым епхыгъэ Иофтахъабзэхэр тыгъуасэ ащызэхашагъэх. Ахэм къарагъэблэгъагъэх илъэсыбэ хъугъэу зэкIыгъу зэшхъэгъусэхэр, сабыибэ зыплугъэ унагъохэр.

Мыекъуапи ащ фэдэ мэфэки Иофтахъабзэ шыкIуагъ. Офицерхэм я Унэ тыгъуасэ къарагъэблэгъагъэх щысэтхыплэу псэу-

рэ, зэгурылонгъэ, шүлэгъу зэрылэ унагъохэр, сабий дэхэбэ, дэгъубэ зыплугъэхэ, щылэныгъэ гъогум пытэу тезыгъэу-цогъэхэ ны-тыхэр. Ахэм къафэгъушлэу, Адыгэ Республикэм Иофшэнымклэ ыкли социальнэ хэхъоныгъэмклэ иминистрэ игуадзэу Т.Н. Галактионовам къылуагъ:

— Мэфэки дах непэ хэдгъэунэфыкырэр. Лъэшэу тигуапэ къэралыгъом унагъом нахь ыналэ тыригъэты, нахь зыкыфигъазэ зэрэхъугъэр. Унагъор къэралыгъом иухъумаглоу, ипкъэушлэу, ар зыщы-пытэ къэралыгъом утеклон

плэкIыщтэп. Арышгъ, гушылэ къодыеу щымытэу, Иофшэгъэ гъэнафагъэхэмклэ непэ къэралыгъом унагъом ишлуагъэ ригъэклэным зэрэпылым лэ-шэу тегъэгъушхо, гугъэплэшлэу хэр къытетых. Ащ фэдэ шлу-фэс гушылэхэм ауж министрэм игуадзэ мэфэклым къы-рагъэблэгъэгъэ зэшхъэгъу-сэхэм аритыжыгъэх «За любовь и верность» зыфиорэ ме-далымрэ шлухъафтынхэмрэ. Иофтахъабзэм хэлэжьагъэх чы-ристан динлэжхэри.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.
Сурэтхэр тезыхыгъэр Iэ-штынэ Аслъан.

ЮНЫГЪУ-2010-рэ

Коц гектар мин 12 Iуахыжыгъ

Мэфэ ошлоу кыхэхIыхэр агъэфедэхэзэ, коцым илухыжыным гъэпсынклэгъэным фэгъэхыгъэ амалхэр республикэм шызэрахъэх. Тыгъуасэ ехъулэу пстэумкли коцэу Iуахыжыгъэр гектар мин 12-м нэсыгъ. Ащ гектар телытэу центнер 40 фэдиз хъазыр къырахыгъ.

Тыгъуасэ ехъулэу республикэм ирайонхэм ащыщхэу коцыр анахыбэу зыщыIуахыжыгъэхэр ыкли гектар телытэу центнер пчыа-

гъэу къащахыжыгъэр: Джаджэр — 6201-рэ, 43,1-рэ, Красногвардейскэр — 1380-рэ, 39,8-рэ. Теуцожыр — 943-рэ, 41,4-рэ, Шэуджэныр — 880-рэ, 44,9-рэ, Коцхъаблэр — 755-рэ, 42,5-рэ.

Лэжыгъэхэм ялухыжыным Джэджэ районым зэрэщыкло-рэм фэгъэхыгъэ нэклубгъом тигъэзет иномерэу шэмбэтым къыдэкIыштым шъушэджэн шүлтэгъышты.

ЛЭХЪУСЭЖЬ
Хъаджэрэтыбый.

«Нарт» телеканалыр тыхъэкIагъэ

Иорданием шыцэхашэгъэ спутник телеканалэу «Нарт» зыфиорэм иофшIэхэр Шапсыгъэ шыагъэх, къуаджэу Агой-Шапсыгъэм дэхъагъэх, цыфхэм зауагъэкIагъ.

ХьакIэхэр ТIопсэ районым щэлфэхэ заом ыкIи иофшIэным яветеранэу Шьхалэхъо Махьмуд иунэ ригъэблэгъагъэх. Иахьылхэми, игъунэгъухэми, адыгабзэкIэ зителекътынхэр зэхэщыцэхэр «Нартым» иофшIэхэу Абыдэ Мэдждыдэ, Апсэкъо Симэ, Дэгъужыкыо Мухьамэд-Хьамедэ алуагъэх. Къуаджэр арагъэлэгъугъ, шыпсэхэрэм ащыцхэм нэлуасэ афашыгъэх.

Адыгэ телевидение тэ тиа-мал закъокIэ зэхэтцэн зэрэ-тымылэкIыштыр къыдгуры-луагъэу тилъэкпкъэгъухэу хэгъ-гу зэфэшхьафхэм ащыпсэу-хэрэм заудгъэкIэнэу тыкъе-жыагъ, — кылуагъ Мухьамэд-Хьамедэ. — Лъэкпкъ проектым адыгэ пстэури IэпыIэгъу къы-фэмыхъумэ, тэрэзэу зэхэ-щэгъэн ылъэкIыштыт.

Шапсыгъэ щэлфэхэкIэ мыщ шыпсэурэ адыгэхэм афэгъэхьы-гъэ сюжет зэфэшхьафхэр ты-рахыгъэх. Краеведэу Мэ-фэгъэл Мэмэт Iуагъэх.

НЫБЭ Андзор.
Сурэтым итхэр: **Шьхалэхъо Махьмудэр Апсэкъо Симэрэ.**

Къалмыкъ делегациер Мыекъуапэ шыагъ

Мы мазэм икыхьагъум Къалмыкъ Республикэм кыIыгъэ делегациер Мыекъуапэ ихьэкIагъ. ТапэкIэ республикитIум якъэлэ гупчэхэр зэрэздэпсэуштытхэм зэIуагъу фэгъэхьыгъагъ.

ХьакIэхэр Мыекъуапэ иоф-шIэпIэ анахь инхэм ащыагъэх, культурэмкIэ коллективхэм ахьагъэх. ЕтIанэ къэлэ адми-нистрацием иунэ шыцэIуагъ-гъэх. Къалэм ипашэу М. Чер-ниченкэм къызыIуагъэхэм апашхьэ къыщиIуагъ мы аужырэ илъэхэм Мыекъуапэ иIыкIохэр нэмыкI къалэхэм зэрашыагъэхэр ыкIи зэдэлэ-жэныгъэм фэгъэхьыгъэ зэзэ-гыныгъэхэр зэрадашыгъэхэр.

— ТэркIэ мэхъанэшхо иI субъектитIоу Къыблэ феде-ральнэ шьолъырым хахьэрэмэ

якъэлэ шьхалэхэу Мыекъуапэ-рэ Элистарэ яIофшIагъэхэмкIэ нахь зэпблагъэ хьунхэм. Къэ-литIур ззыпхырэ лъэныкъуа-бэ щыл, ахэр тилъубытыIэхэу нахь зэпблагъэ тыхъуным тыщэгугъы, — кылуагъ М. Черниченкэм.

Элиста имэрэу В. Х. Намру-евыр апэрэу Мыекъуапэ шы-агъ. Ащ ишIошIхэри кылуагъэх.

Зэзэгъыныгъэу зыкIэтхагъэ-хэм экономикэ ыкIи социальнэ-культурнэ лъэныкъохэр къы-зэлъеубытых.

Дэгъоу регъаджэ

Нэгъой Анжелэ Джамбэчые гурыт еджапIэу N 7-м Iоф зы-щишIэрэр илъэсипI хьугъэ. Ащ предметэу зырыгъаджэ-хэрэр инджылызыбзэр ары. Ежым дунаим игъэкIотыгъэу шагъэфедэрэ мы бзэр дэгъоу ешIэ ыкIи кIэлэеджакIохэм шIэныгъэ куухэр арегъэгъо-тых. Программэм къыдилгы-тэрэ материалыр нахьышIоу къагурыIонымкIэ егъэджэным-кIэ технологиякIэхэр иурок-хэм ащегъэфедэх.

Инджылызыбзэр кIэлэеджа-кIохэм шIу ягъэлэгъугъэным, ащ къыпкъырыкIызэ, шIэныгъэ зэфэшхьафэу яIэхэм ахэгъэ-хьогъэным пае А. Нэгъоим внекласснэ IофшIэхэр егъэца-кIэх. Ахэм ащыцых предметнэ тхьамафэхэр, тематическэ пчы-

хьэзэхыхьэхэр ыкIи шьхэи-хыгъэ урокхэр. Классым иIэ-шьхэтетэу зэрэщытым елгы-тыгъэу, Анжелэ кIэлэеджакIо коллективыр зэкъогъэуцогъэ-ным тегъэпсыкIыгъэу иIоф-шIэн егугъуэз егъэпсы. Клас-сым ыпашхьэ къиуцорэ Iо-фыгъохэм язэшIохынкIэ зы-щишыагъэм ны-тыхэр Iэпы-Iэгъу къызыфешIых. ЕджапIэм иобшественнэ IофшIэхэм ре-нэу А. Нэгъоир ахэлажэ.

Цыфыгъэ ин зэрэхэлъым, адыгэ шэн дахэхэр къызэри-гъэгъунэхэрэм, ахэр сабыеу ригъаджэхэрэми тэрэзэу ахэлэ-хьэгъэным иштыпкъэу зэрэ-пылтым апае къоджэдэс-хэм Анжелэ лъытэныгъэ ин фашы.

ШЭКИО Мур.

Аскъэлэе гурыт еджапIэр 1986-рз илъэсым къызэриухы-гъэр къэзыушыхьатыр аттестатэу (N 36200) Еутых Светланаэ Хьазрэт ыпхьум шIокIодыгъэм кIуачIэ иIэжьэп.

Федеральнэ къулыкъум иIофшIэн ригъэжыагъ

Федеральнэ къулыкъоу «Единый социальный теле-фон» зыфиорэм иIофшIэн бэ-дзэогъум и 7-м тикъэралыгъо шыригъэжыагъ. Цыфхэр со-циальнэу къэухъумэгъэнхэм епхыгъэ упчIэу къэуцухэрэм яджэуапхэр специалистхэм къаратыжыштыт. **Телефон но-мерэу 8 800 555-0-222-м шыукъытеомэ, шыузыгъэ-гумэкIырэ Iофыгъохэр зэ-хэфыгъэхэ хьуштыт.**

— Мы проектър гъэхъазы-рыгъэным ыкIи шыIэныгъэм шыпхырыштыгъэным дэлэжъа-гъэр УФ-м псауныгъэр къэу-хъумэгъэнымкIэ ыкIи соци-альнэ хэхъоныгъэхэмкIэ и Министерств ары, — кы-луагъ министрэу Татьяна Го-ликовам. — Урысыем шып-сэухэрэм ягумэкIыгъохэр дэгъэзыжыгъэнхэм, ахэр со-циальнэу къэухъумэгъэнхэм, яфэIо-фашIэхэр шапхьэхэм адиштэу зэшIохыгъэнхэм, нэ-мыкI Iофыгъохэм япхыгъэ къэбархэр нэгырэ пэпчэ Iэ-кIагъэхьащтыт. Ащ пае зигугъу къэтшIыгъэ телефоным чэци мафи Iоф ышIэщтыт.

Татьяна Голиковам къызэ-рэхигъэщыгъэмкIэ, цыфхэр анахьэу зыгъэгумэкIырэ уп-чIэхэр УФ-м и Минздравсоц-развитие испециалистхэм зэ-хафыгъэх, ащ дакIоу джэуапэу аратыжыын алъэкIыштытхэри пэшIорыгъэшъэу агъэ-хъазырыгъэх. Зэхашэгъэ къу-лыкъум IэкIэлэ базэм тапэкIэ хигъахьозэ ышIыштыт, ищы-кIагъэ хьумэ ащ зэхъокIы-ныгъэхэр фашыштыт.

Мыщ фэдэ упчIэжыгъэу къулыкъухэр тикъэралыгъо

ичIыпIэ зэфэшхьафхэм джы-дэдэм ащэлажээх. Ахэм язэ-хэцэн Iоф дэзышIагъэр Мин-здравсоцразвитие ары. Джы ахэр зэкIэри зэрэзэрапхыгъэ-хэм мэхъанэшхо иIэу Т. Голи-ковам елгытэ.

Къулыкъум техническэ кIуачIэу иIэм диштэу цыф-хэр зыгъэгумэкIырэ упчIэ мини 3-м ехъумэ джэуапхэр къаратыжыынхэ алъэкIыштыт. ИщыкIагъэ хьумэ а пчъагъэр мин 30-ми нагъэсыштыт. Фэгъэ-кIотэныгъэ зилэ цыфхэм яфэ-Iо-фашIэхэр тэрэзэу зэшIо-хыгъэнхэм, пенсиехэм ятын-кIэ упчIэу шыIэхэм, нэмыкI социальнэ фэIо-фашIэхэм язэшIохынкIэ Iофыгъоу къэ-уцухэрэм яджэуапхэр къара-тыжыштыт. ГумэкIыгъоу, шыкIагъэу цыIэхэр дэгъэзы-жыгъэнхэм пае, цыфыр зы-шыпсэурэ районым елгы-тыгъэу зэкIолIэн ылъэкIыштыт къулыкъухэр къыралыштыт, ащ къызэрэдзекIохэрэм ымы-гъэразэу къыхэкIымэ заявле-ниер зэрэзэхигъэуцон ылъэ-кIыштыт, нэмыкI упчIабэмэ яджэуапхэр хэти ыгъотыштыт.

Зигугъу къэтшIыгъэ къу-лыкъум нэгырэ 32-мэ Iоф шашIэщтыт. Ахэр зэкIэри сэ-къатныгъэ зилэ цыфых (зы-мылэгъухэрэр ыкIи макIэу зылъэгъухэрэр). Мыщ фэдэ категорием къыхиубытэрэ цыфхэм иофшIанIэхэр ягъэ-гъотыгъэныр пшъэрыл шьхъа-Iэу шытыгъэхэм ащыт. Сэ-къатныгъэ зилэ цыфхэу про-ектым хэлажэхэрэм зэкIэми апшъэрэ гъэсэнныгъэ яI, егъэ-джэн курсхэр къаухыгъэх.

Зэзэгъыныгъэ зэдашIыгъ

Мы аужырэ илъэхсэм Мыекъуапэ иурамхэм тимылгэ-пкъэгъу ныбжьыкIэхэу ятеплэкIэ тэ къытфэмыдэхэр атеплэгъоштыт. Ахэр араб ыкIи африкэ къэралыгъо-хэм къарыкIыгъэхэу Мыекъонэ къэралыгъо университете-тым щеджэх. IэкIыб къэралыгъохэм къарыкIыгъэу Мые-къуапэ щеджэхэрэм япчъагъэ джыри къыхэхъоштыт.

ИкIыгъэ тхьамафэм Ады-гэ къэралыгъо университетым Тыркуем, Кореем ялыкIохэр шыагъэх. А къэралыгъохэм къарыкIыштыт ныбжьыкIэхэр мыщ зэрэщеджэщтыт фэгъэ-хыгъэ зэзэгъыныгъэм лъэны-къохэр зэдыкIэтхагъэх.

Университетым дунэе фа-культет иIэ зэрэхъугъэм ишIуагъэ къэкIуагъ тистуден-тхэр IэкIыб къэралыгъохэм охьтэ гъэнэфагъэм къыкIоцI къащеджэнхэмкIэ ыкIи ежхэ-ми тиуниверситет шIэны-гъэхэр шыцэрагъэгъотын-хэмкIэ. Ар студентхэмкIи кIэлэгъаджэхэмкIи шIуагъэ къэзытырэ Iоф.

Дунэе факультетым идека-нэу Лъэхэтыкыо Сусанэ къы-зэриIорэмкIэ, мы илъэсым университетым Тыркуем ит университетимхэм гъэсэнны-гъэм ыкIи культурэм алъэ-ныкъокIэ Iоф зэрэздашIэ-штыт фэгъэхьыгъэ зэзэгъы-ныгъэхэм зэдакIэтхагъэх. Ахэр

къалэхэу Анкара, Афион ыкIи Анталием яапшъэрэ еджапIэх. Зэзэгъыныгъэм къызэрэди-лыгъэу, мыгъэ университетым икъэшхокIо ансамблэу «Нар-тыр» Тыркуем шыагъ, кон-цертхэр ащ къыштыгъэх.

Зэдэлэжэныгъэм ипрогра-мэ гъэмафэм нахь зиушъом-бгъугъ. Самсун дэт универси-тетым адыгэ филологиемкIэ кафедрэ къыщызэIуахынэу агъэхъазыры. Зэзэгъыныгъэу зэдашIыгъэм ишIуагъэкIэ, ка-федрэм ищыкIэгъэ егъэджен ыкIи методическэ литерату-рэр Адыгеим IэкиIгъэхьащтыт.

Ахэм анэмыкIэу джыри Ко-реем икьалэу Сеул дэт уни-верситетым мы илъэсым ды-кIэтхэнэу зэзэгъыныгъэ уни-верситетым егъэхъазыры. Зэзэгъыныгъэ зыдишIыштытхэм ащыц Ханой (Вьетнам) дэт къэралыгъо университетыри. Арышъ, зэзэгъыныгъэм ылъэ-ныкъокIэ тиуниверситет игу-напкъэхэм заушъомбгъу.

ИОФШIЭНЫР

Япчъагъэ зэхъокIыгъэп

Адыгэ Республикэм цыф-хэм IофшIэн ягъэгъоты-гъэнымкIэ икъэралыгъо къу-лыкъу и ГъэIорышIанIэ тхъа-мэфэ телгытэ мониторингэу зэхышэрэм къызэригъэлъа-гъорэмкIэ, Адыгеим шыпсэ-ухэу IофшIэн зымыIэу атхы-хэрэм япчъагъэ гъэмэфэ лъэ-хъаным нахь макIэ хъоу хаб-зэ. Мары аужырэ тхьамафи-шым, нэмыкIэу къэпIон хьу-мэ, мэкъуогъум и 16-м къы-шыублагъэу бэдзэогъум и 7-м нэс зэIуагъэкIэгъэ къэбархэу къытлгъагъэIэсыгъэхэр зэфэ-тэхьысыжыыхьэшъ, ахэм къы-зэрагъэлъагъорэмкIэ, тирес-публикэ Iоф зышIэн зылъэ-кIыштытэу исхэм лэжъапIэ зымыIэу ахэтхэм япчъагъэ проценти 2,3-рэ мэхъу. А пчъагъэм тхьамафешым къыкIоцI зэхъокIыныгъэ фэ-хьугъэп.

Джащ фэдэу къэбархэм зы нэшанэ яплэгъуIэн плъэ-кIыштыт. ЛэжъапIэ зымыIэкIэ алъытэхэрэм япчъагъэ тхъа-мафэ къэс нахь макIэ хьу-штыгъ. Апэрэ тхьамафэм нэгырэ 272-рз, ятIонэрэм — 236-рз ыкIи мэкъуогъум и 30-м къышыублагъэу бэ-дзэогъум и 6-м нэс IофшIэн зымыIэу атхыгъэхэр 184-рз ныIэп. Джащ фэдэ къабзэу тхьамафэ къэс IофшIэн зи-мыIэхэу учетым хэтхэр нэг-гырэ заулэкIэ нахь макIэ хьуштыгъэх: 4799-рз, 4770-рз, 4697-рз.

Арэу щыт нахь мышIэми, агъэлажэхэрэм къащыгъэ-кIэгъэн ыкIи цыфхэр Iугъэ-кIыгъэнхэ гухэлъым телгы-тэгъэ унашъо зышIыгъэ пред-приятиехэм ыкIи организаци-ехэм къащыкIэрэп пIоми хьуштыт. Аужырэ тхьамафэм цыфхэм IофшIэн ягъэгъоты-гъэнымкIэ республикэ къу-лыкъум джащ фэдэ къэбар къылызыгъэIэсыгъэхэр Iоф-шIэпIэ 10 мэхъу. Ахэм ащы-шых ОАО-у «Къыблэ теле-коммуникационнэ компани-ер», ОАО-у «Банк Москвы» зыфиорэр, Сбербанкым ия 8620-рз къутамэу Мыекъуапэ дэтыр, нэмыкIхэр.

ДунаимкIэ анахь къэра-лыгъо лъэши 8-м ялгышъ-хьэхэм бэмышIэу яIэгъэ зэIуагъэу икIэуххэм къа-тегушыIэзэ, УФ-м и Прези-дентэу Дмитрий Медведе-вым джырэблагъэ телеви-дениемкIэ къызэрилуагъэм-кIэ, финанс кризисым икыи-ныгъохэр ыкIи цыфхэм IофшIэн зэрамыгъотырэр ятIонэрэ планым кIожыгъэу алъытагъ ыкIи ащ нахь пшъэрыл шьхалэхэр шыIэ-ныгъэм нэпэ къегъэуцух. ПшIэхэнэп IэкIыб къэрал-хэмкIэ Iофыр ащ тетынкIи, ау цыфхэм лэжъапIэ зэрамы-гъотырэр ыкIи ащ дыкIы-гъоу ащыIэкIэ-псэукIэ амал-хэм къызэрэкIахырэр Уры-сыем ныбжьы мыкIоды-жыштыт нэшэнэ шьхалэу фэ-хьугъэнкIи мэхъу. Джащ фэ-дэу джэуап зэтыжыгъоэ лъэныкъохэр еплъэгъуIэнхэ зэрэплэкIыштыр арын пае Урысыер акъылы гукIи къыбгурыIон умылэкIыштыт къэралэу цыф Iушым зыкIи-лытагъэр.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

2010-рз ИЛЬЭС КІЭТХЫКІЫЖЬЫНЫР

Чъэпыогъум тыдэки щыкІошт

ИлофшІэн зэрэзэхэщэгъэм ыкІи къэблэгъэрэ Всероссийскэ КІэтхыкІыжыным цыфхэр шыгъэгъозэгъэнхэм илофыгъохэр зэрехъэх статисти-кэмкІэ Федеральнэ къэралыгъо къулыкъум ичыпІэ органэу Адыгэ Республикэм щыІэм. Всероссийскэ КІэтхыкІыжыным пстэури чанэу хэгъэлэжъгъэнхэм фэшІ «Адыгестатим» цыфхэм яупчІэхэм джэуапхэр къаритыжыщт. Илофыгъоу зетхъэхэрэм атегъэпсыкІыгъэу КІэтхыкІыжыным хэгъэгумкІэ, республикэмкІэ, унагъомкІэ ыкІи цыфымкІэ мэхъанэу иІэр къитІогыкІыщт.

Цыфхэм япчъагъэ зыфэдизым, ахэр куп зэфэшъафхэу Урысые Федерацием ишъолъырхэм зэрачыгъыгъэхэм ыкІи социальнэ-экономикэ гъэпсыкІэу ащыраІэм елгытыгъэу зэрэпсэхэрэм, абзэкІэ ыкІи ялгъэпкІэ цыфхэм гошыкІэу яІэм, гъэсэныгъэу ахэлъым яхыллэгъэ къэбархэр зэІугъэкІэгъэнхэмкІэ КІэтхыкІыжыныр амалышІоу щыт. ПІэлъэ чыжъэхэм ателытгъэ проектхэр зэхэгъэуцогъэнхэм ыкІи социальнэ-экономическэ политикэр ихъухъэгъэным афэшІ КІэтхыкІыжыным ехыллэгъэ къэбархэу зэІуагъэ-кІагъэхэр къэралыгъо хэбзэ органхэм къызыфагъэфедэх.

ГушыІэм пае, 2002-рз ильэ-сым щыІэгъэ КІэтхыкІыжыным къыгъэлэгъуагъэхэр къызыфагъэфедэхэзэ, Урысыем ипащэхэм гъэсэныгъэм, псауныгъэр къэухъумэгъэным, зычІэсыр унэхэр шІыгъэнхэм ыкІи агропромышленнэ комплексым епхыгъэ пстэуми апэ игъэшъыгъэн фэе лъэпкъ проектхэр агъэнэфэгъагъэх. А КІэтхыкІыжыным къыгъэлэгъуагъэхэр лъапсэ афэхъугъ унэгъо ныбжыкІэхэм зычІэ-сыщтхэр ягъэгъотыгъэнхэм, граждан куп зырызхэм къэралыгъо жилищнэ сертификатхэр ятыгъэнхэм яхыллэгъэ программэхэм хэхъоныгъаКІэхэр ашІыгъэх, аштагъ «Къоджэ автобус» зыфилорэ программэр. КІэтхыкІыжыным пстэуми анахъ къыныгъоу къыгъэлэгъуагъэхэм ащыщ сабийхэр мэкІэ дэдэу къызэрэхъуэхэрэр ыкІи ащ ыпкъ къыкІэу Урысыер жы зэрэхъуэр. А къыныгъор дгъэзжыгъэным ыкІи сабийхэр нахыбэу къафэхъунхэм унагъохэр КІэгъэгъушІугъэнхэм апае 2007-рз ильэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэу ны (унэгъо) мылкъу ятыгъэным ехыллэгъэ унашъо къыдагъэкІыгъагъ.

КІэтхыкІыжыныр КІо зыхъукІэ шэны хъугъэ упчІэхэу ныбжым, унагъом, гъэсэныгъэу яІэм, сабий пчъагъэу апІурэм, лъэпкъэу зыщыщхэм, абзэ, зыщыпсэхэрэ чІыпІэм, зычІэсыхэрэ унэмкІэ амалэу яІэхэм ыкІи ахэм язытет, кошын Іофым, псэунымкІэ фэдэм икъэкІуапІэу яІэхэм джэуапхэр къаратыжыныхэр. КІэтхыкІыжыныр зэхашъэзэ къаугъоирэ къэбархэр пстэуми ашІэхэу щыгът, анонимнэх, ар зыгъэфедэщтхэр мэкІэ дэд, КІэтхыкІыжыным ехыллэгъэ тхъапэм респондентым ылгъэ-къуацИ, ыпІи, иадреси ратхэхэрэп. Арышъ, цыф гъэунэ-

фыгъэ горэм ехыллэгъэ къэбархэр къызыІэкІэбгъэханхэ плъэкІынэу щытэп.

Всероссийскэ КІэтхыкІыжыныр чъэпыогъум и 14-м къыщыублагъэу и 25-м нэс КІошт ыкІи ащ иапэрэ КІэуххэр 2011-рз ильэсым имэлылфэгъу мазэ ехъулІэу хъазыр хъунхэу къыдалытэ. Джащ фэдэу зэкІэлъыкІуакІэ яІэу ащ къыгъэлэгъуагъэхэр официалнэу къыхаутыштых. КІэуххэр зыщызфэхысыжыгъэхэ аужырэ томыр 2013-рз ильэсым къыдэкІыщт.

Мы КІэтхыкІыжыныр джырэ тикъэралыгъокІэ ятІонэрэу щыт. Ащ къыгъэлэгъоштыр къызыфагъэфедэщтых мэхъэнэ шъхъалэ зилэ экономикэ Іофыгъохэр, кризисри зэрэдыхтэу, ихъухъэгъэнхэм фэшІ. Пстэ-

хэм тинепэрэ шыІакІэ зыфэдагъэр ралгъэгъошты.

Всероссийскэ КІэтхыкІыжыныр лъэпкъым зэрэпсауу лыІэсыр Іофыгъошхоу щыт. Ар зэхэщэгъэным лъапсэ фэхъугъэх КІэтхыкІыжыным ехыллэгъэ Федеральнэ законимрэ УФ-м и Правительствэ иунашъоу ар зыщыІэшт плалгъэр зыгъэнэфэгъэмрэ. Ащ КІэухэу фэхъуштыр дунэе КІэтхыкІыжыным Іахъ шъхъалэу хъуоштых.

Урысые империем апэрэ КІэтхыкІыжыныр 1897-рз ильэсым шыІагъ. Ар зэхэщэгъэным лъапсэ фэхъугъагъ зэІашІэрэ шІэныгъэлэжъэу Петр Семенов-Тян-Шанскэм ипроект тегъэпсыкІыгъэ программэр. Октябрскэ революцием ыуж апэрэ КІэтхыкІы-

204,6-рз мэхъух. 2002-рз ильэ-сым ищылэ мазэ ехъулІэу Адыгеим къоджэ псэупІэ 217-рз итыгъ. Ахэм гурытымкІэ нэгырэ 943-рз ащыпсэуштыгъ. 1989-рз ильэсым елгытыгъэмэ, къуаджэхэм ащыпсэхэрэр процент 1,2-кІэ нахъ макІэ хъугъэх. Я 60-рз ильэсхэм ялгъэханэ, 1989-рз ильэсым щыІэгъэ КІэтхыкІыжыныр зэрэдыхтэу, сабыеу къэхъухэрэм япчъагъэ къыкІичэу, цыфхэм ягъашІэ нахъ макІэ ыкІи зидунай зыхъожыхэрэр нахыбэ хъухэу фежъэгъагъ. Джырэ этнодемографическэ Іофыгъохэм янэшэнаКІэу плытэн плъэкІышт унагъохэу зэгокІыжхэрэм япчъагъэ зэрэахъорэр ыкІи къызэрэхъэрэр нахъ макІэ зэрэхъухэрэр.

ЫпэкІэ щыІэгъэ КІэтхыкІы-

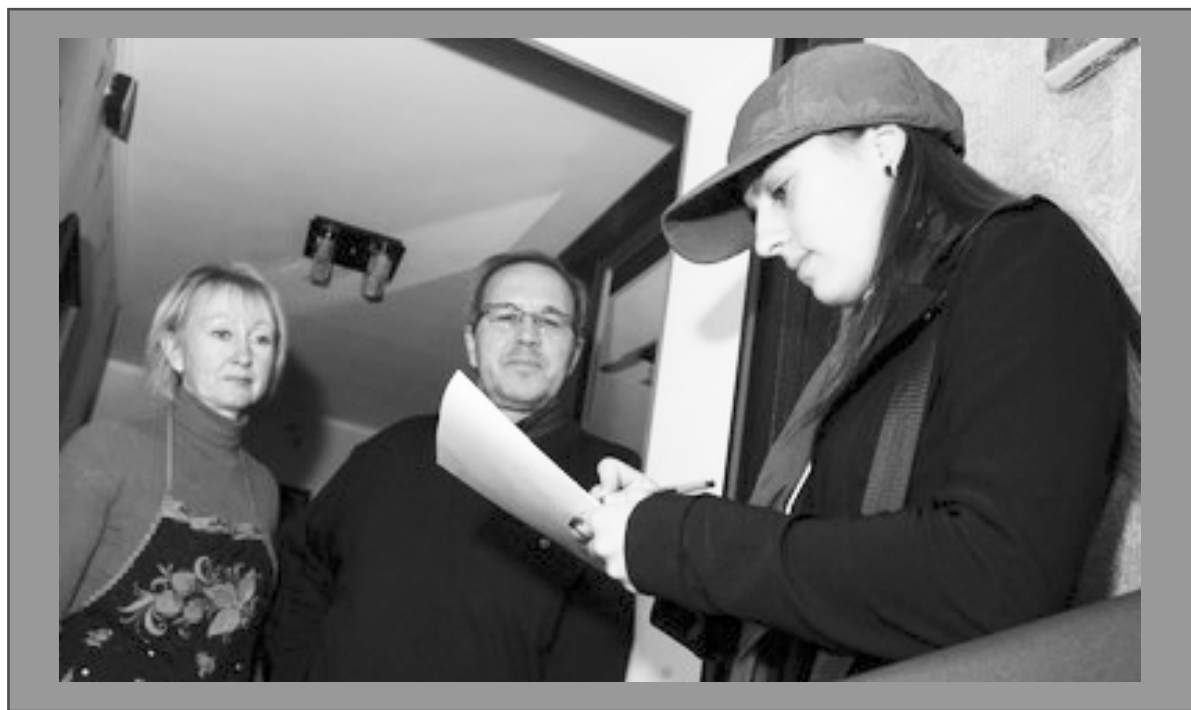
ыкІи нэмыкІ шІуагъэу хэлъхэр зэгъэшІэгъэнхэм пае ІофшІэн къязытыштым иупчІи 100-м ехъурэмэ джэуапхэр ятыжыгъэнхэ фаеу хъушты.

КІэтхыкІыжыаКІохэр цыфхэм зэряупчІыштыхэм, анкетэхэр зэратхыштыхэм мэфэ 12 ыхышты: нэгырэ пэпчъ нормэу иІэр нэгырэ 400 е мафэ къэс зэупчІыштыхэр нэгырэ 30 фэдиз. Ар бэшхо пІонэу щытэп, зы подъездым чІэсым нахыбэп. Анкетэм итхэгъэ упчІэхэр къызэрыКІоу гъэпсыгъэхэшъ, джэуап игъэкІотыгъэ ахэм яптыжыныу ищыкІагъэп. Бланкым иупчІэхэм джэуапхэр ятыжыгъэнхэм уахътэу ищыкІагъэр такыкІ 15—20-м нахыбэп. БлэкІыгъэ КІэтхыкІыжыным къызэригъэлэгъо-гъагъэмкІэ, пстэуми анахъ псынКІэу мы ІофшІэныр студентхэм зэшІуахы. ПсынКІэ дэдэу мы ІофшІэныр зыгъэаКІэхэрэм мэфі 5-кІэ КІэтхыкІыжыныр аухы ыкІи ащ ыуж КІэтхыкІыжыаКІохэм документхэр аІыхыгъэнхэм мэфі 4 ехы.

КІэтхыкІыжыаКІоу уаштэным пае шэпхэ шъхъалэу щытыр Урысые Федерацием урицІыфын зэрэфаер ары. Арышъ, а шапхэр пэрыохъоу зимыІэ ыкІи зыныбжэ ильэс 18 хъугъэ пстэуми КІэтхыкІыжыаКІоу Іоф ашІэн альэкІышт. НэмыкІ шапхэхэм ащыщых цыхъэ цыфхэм къыпфашІыным фэшІ пшъэдэкІыжыныгъэ пхэлъыныр ыкІи угу шІу ильэу ущытыныр. Джащ фэдэу КІэтхыкІыжыаКІом тхъапэм псынКІэу тетхэшъоу ыкІи почерк дахэ иІэу щытын фае.

Нахъ ягуапэу КІэтхыкІыжыаКІоу аштэщтых студентхэр ыкІи КІэлэгъаджэхэр, предприятихэм ялгъаКІохэр мэфэ псаум Іоф зымышІэхэрэр, соцІофшІэхэр, пенсионерхэр ыкІи анахэу ыпэкІэ КІэтхыкІыжыным хэлэгъагъэхэр. КІэтхыкІыжыаКІом пІэлъэ гъэнэфэгъэм Іоф ышІэнэу щытэп, пчыхъэ зыхъукІэ унагъохэр къыкІухъэхэмэ икыушты. Арышъ, КІэтхыкІыжыаКІоу Іоф зышІэ зышІоигъохэр «Адыгестатим» ыкІи ащ икыутамэхэу районхэм ащыІэхэм яКІоллэнхэ альэкІышт. Ащ фэдэ гухэлъ зилэхэм зыдаІыгъынхэ фае паспортыр, ИНН-р, страховой свидетельствэр. 2010-рз ильэсым щыІэшт Всероссийскэ КІэтхыкІыжыныр зэхэщэгъэным пае пІэлъэ гъэнэфэгъэм телытэгъэ къыкІэлъыкІорэ ІофышІэхэр тищыкІагъэх: къэ-лытытКІоу участкэхэм яКІэтхыкІыжыаКІохэр, стационар участкэхэм якъэлъытАКІохэр, инструкторхэр, КІэтхыкІыжыКІоу участкэхэм япащэхэр. Къэ-лытытКІоу участкэхэм ыкІи стационар къэлъытКІоу участкэхэм яІофышІэхэм чъэпыогъум и 4-м къыщыублагъэу и 29-м нэс, инструкторхэм чъэпыогъум и 4-м къыщыублагъэу шэкІогъум и 3-м нэс, КІэтхыкІыжыКІоу участкэхэм япащэхэм Іоныгъом и 13-м къыщыублагъэу шэкІогъум и 11-м нэс Іоф ашІэшт. Тыкъышъожэ.

ХЪАЦІЭЩІ Мухъудин.
СтатистикэмкІэ Федеральнэ къулыкъоу Адыгэ Республикэм щыІэм иведущэ

уми анахэу анаІэ зытырадзэщтыр лъэпкъ проектхэм къагъэлэгъогъэ КІэуххэр ары. Пчъагъэхэм атегъэпсыкІыгъэу защыдгъэгъозэн тІэкІышт дунэе финанс кризисым къытыгъэ къыныгъохэр цыфхэм ящыІакІэкІэ зэрэзэхашІагъэм. КІэтхыкІыжыным епхыгъэ пчъагъэхэр цыфхэм ящыІэкІэ амал идэгъугъэ зыфэдэм икъэгъэлэгъуакІэу щытых ыкІи аужырэ ильэси 8-м ар зэрэгъэпсыгъагъэр зэгъэшІэгъэным мэхъанэшхо иІ.

Цыфыр обществэшхом зэрэщыщыр зэхышІэным иамалышІоу щыт КІэтхыкІыжыныр. Ащ хэлэгъэхэзэ, ахэр нахъ пытэу зэкъоуцох. Джащ тетэу КІэтхыкІыжыным шІоигъоныгъэ фыраІэ зыхъукІэ, ар ягражданскэ зекІуакІэу плытэн плъэкІышт. Ары 2010-рз ильэсым щыІэшт Всероссийскэ КІэтхыкІыжыныр «Урысыем зэкІэри ищыкІагъэх» зыфилорэ девизым чІэгъу зыкІызэхэщэгъэщтыр.

Урысыер кризисым къыхэхъыжыгъэнымкІэ ыкІи къыкІэ-лыкІошт ильэсхэм тищыфхэм ящыІакІэ нахышІу шІыгъэнымкІэ КІэтхыкІыжыным къытыштыр къэбархэм яшІуагъэ къызэрэкІоштым тищыхэ телъ. Джащ фэдэу КІэтхыкІыжыныр пэпчъ культурэмр тарихымыр япхыгъэ мэхъанэшхо иІ. Сыда пІомэ ар обществэм, Урысыем исурэт фэдэу гъэпсыгъэу къытКІэхъуащт лІэуж-

жыныр 1920-рз ильэсым, къыкІэлъыкІогъэ КІэтхыкІыжыныр 1926-рз ильэсым тыгъэгъазэм шыІагъэх. КъыкІэ-лыкІогъэ КІэтхыкІыжыныр 1937-рз ильэсым ищылэ мазэ ыкІи 1939-рз ильэсым шыІагъэх. Заом ыуж КІэтхыкІыжыныр плэгъогъо (1959-рз, 1970-рз, 1979-рз ыкІи 1989-рз ильэсхэм) шыІагъэх. Ахэм нэшэнэ гъэнэфэгъэхэр ахэлъыгъэх.

Джырэ Урысыем апэрэ всеобщэ КІэтхыкІыжыныр 2002-рз ильэсым чъэпыогъум и 6-м къыщыублагъэу и 16-м нэсэу шыІуагъ. Ащ къызэригъэлэгъуагъэмкІэ, цыф пчъагъэу щыпсэурэм ибагъэкІэ (нэгырэ миллиони 145,2-рз) Урысыем дунаим яблэнэрэ чІыпІэр щыубытыгъ.

Адыгэ автоном хэкур щыІэ зыхъугъэ ильэс 80-м къыкІошІ ащ щыпсэухэрэм япчъагъэ фэдитІу Іэпэ-цыпкІэ нахыбэ хъугъэ. Адыгеим исхэр нэгырэ мин 244-рз хъуштыгъэхэмэ, япчъагъэ мин 445,4-м нэсыгъ. 1989-рз ильэсым щыІэгъэ КІэтхыкІыжыным къыгъэлэгъогъагъэм елгытыгъэмэ, республикэм щыпсэухэрэр мин 12,8-кІэ е проценти 2,9-кІэ нахыбэ хъугъэх. 2002-рз ильэсым ищылэ мазэ и 1-м ехъулІэу Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэр нэгырэ мин 445,4-рз хъуштыгъэх. Ахэм ащыщхэу къалэхэм ащыпсэухэрэр мин 240,8-рз, къоджэдэхэр мин

жыным елгытыгъэмэ, къызыщыхъугъэ чІыпІэм, профессиональнэ-техническэ еджапІэ къызэраухыгъэм яхыллэгъэ упчІэхэр хэгъэхъагъэх, нэмыкІ упчІэхэм къэІуакІэу яІэхэр зэблахъугъэх.

2010-рз ильэсым щыІэшт Всероссийскэ КІэтхыкІыжыным тирыспубликэ щыпсэухэрэм гурыІокІэ тэрэз фыраІэу еКІоллэнхэм, чанэу хэлэгъэнхэм тыщгугъы. Ащ изыфэгъэхъазырын ехыллэгъэ ІофшІэнхэр ыкІлм фэкІох. КъэлъытэпІэ участкэхэр агъэнэфэгъахэх, КІэтхыкІыжыным ехыллэгъэ зэхэщэн Іофыгъохэр аухы, КІэтхыкІыжыным хэгъэлэгъэ-щтхэр аштэхэу аублагъ. Зэрэхэгъоу ащ фэдэ ІофышІэ нэгырэ мин 650-рз ищыкІэгъэшт.

Адыгэ Республикэм Всероссийскэ КІэтхыкІыжыныр щызэхэщэгъэным пае нэгырэ 1886-рз тищыкІэгъэшт. Ахэм ащыщхэу нэгырэ 1088-м КІэтхыкІыжыаКІоу Іоф ашІэшт. Сыдэуштыр КІэтхыкІыжыным ахыщэ къыщыблэгъын плъэкІышта?

Ар къызэрыКІоу дэд — КІэтхыкІыжыаКІоу Іоф пшІэшт. Ащ пае мэфэ 22-м телытагъэу ІофшІэнымкІэ зэзэгъыныгъэ адэпшІын плъэкІышт. ЛэжъапКІэу сомэ мини 5,5-рз къыуатышты. КІэтхыкІыжыныр рагъэжъэным ыпэкІэ ащ фэдэ ІофышІэхэм тетстхэр ягъэтыгъэнхэм мэфі 4 ыхышты. КІэтхыкІыжыаКІом моральнэ

ИсэнэхъаткIэ лъэгэпIэ инхэм анэсыгъ

ЗАО-у «СОУД — Шъачэ икъэгъэлъэгъонхэр» зыфиорэм ия 19-рэ дунэе форум жъонныгъуакIэм и 19 — 22-м къалэу Шъачэ шыкIуагъ. Ащ чIыпIэ зэфэшъхьафмэ къарашыгъэ пивэхэр, ахэр къызэрашыгъэ оборудованиер, алкоголь зыхэмт псылшIухэр, нэмыкIхэр къыщагъэлъэгъуагъэх, ядэгъугъэ изытет шауплэкIугъ. Рагъэблагъи, форумым эксперт-дегустаторэу хэлэжъагъ техническэ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым икафедрэ идоцентэу ГолыкIо Мирэ. Зыпылъ IофшIэным хэшIыкIышхо зэрэфыриIэм форумым осэ гъэнэфагъэ къыщыфашыгъэ ыкIи ар къэзыушыхьатыр диплом къыфагъэшъошагъ. Джащ фэдэу тиреспубликэ икIыгъэхэу мы къэгъэлъэгъоным хэлэжъагъэх Мыекъопэ пивэшI комбинатымрэ Мыекъопэ пивэшI заводымрэ. Къэлогъэн фае япродукциекIэ мыхэр анахь дэгъухэм зэрахалыгъагъэхэр, дышъэ медальхэмрэ дипломхэмрэ къазэрафагъэшъошагъэхэр.

Мирэ мыщ ыпэкIи къэгъэлъэгъон ыкIи форум пчъагъэхэм эксперт-дегустаторэу ахэлэжъагъ, щытху тхылъхэр пчъагъэрэ къыфагъэшъошагъэх.

ГолыкIо Мирэ къуаджэу Фэдз дэт гурыт еджапIэр къызеухым IэшIу-IушIухэр къэзышIыхэрэр зыщырагъэджэхэрэ училищым чIахы илъэсищэ щеджагъ, диплом плъыжкIэ къыухыгъ. Нэужым Мыекъуапэ дэт гъомылэпхъэшI предприятие зэфэшъхьафхэм ащылэжъагъ. Iоф ышIэзэ, 1993-рэ илъэсым технологи-емрэ гъэлорышIэнымрэ афэ-

гъэхыгъэ къэралыгъо университетэу Москва дэтыр къыухыжыгъ. 1994-рэ илъэсым къыщегъэжъагъэу Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым технологи-емкIэ ифакультет шырегъаджэх. Предприятие зэфэшъхьафхэм Iоф ащишIэзэ гъомылапхъэхэм якъэшIынкIэ опыту IэкIэлъ хъугъэр научнэ-кIэлэегъэджэ IофшIэну зыпылър лъыгъэкIотэгъэнымкIэ Мирэ къышъхьапэжыгъ. Илъэс 17 хъугъэ ащ зырылажъэрэр.

Ащ къызэрэтиIуагъэмкIэ, мы сэнэхъатыр къыхихынымкIэ щысэ фэхъугъэр ян ары, сыда пIомэ исэнэхъаткIэ ари технолог.

1998-рэ илъэсым кандидатскэ диссертациер Москва икъэралыгъо университетэу зыщеджагъэм Мирэ къышигъэшъыпкъэжъи, техническэ шIэныгъэхэмкIэ кандидат хъугъэ. Нэужым, 1999-рэ илъэсым, кафедрэу «Технология бродильных производств и виноделия» зыфиорэм икIэлэегъэджэ шъхьаIэу агъэнэфагъ, джыдэдэм кафедрэм идоцентэу Iоф ешIэ. Инженер-технолог сэнэхъатыр къыхзыхыгъэ студентхэр регъаджэх.

— Сидиссертацие Москва иклиникэ горэм къыщызгъэшъыпкъэжыгъ, — къелуатэ Мирэ. — ПсылшIухэмкIэ опытухэр сэр-сэрэу сшIыгъэх. А псым цIыфыр зешъокIэ, тхьамэфитIу-щыкIэ ипсауныгъэ зэхишIэу нахьышIум ыльэныкъокIэ зэхьокIыныгъэхэр фэхъух. Сыда пIомэ цIыфым ыпкъынэ-лынэхэм ащызэлукIэрэ токсинхэр, гъучI онтэгъухэр къыхигъэкIыныхэ елъэ-кIы. Ащ зэреджэхэрэр «функциональный продукт питания». Ар зэрэзэхэлъ шыкIэр

агъэунэфыгъэу щыт, ау ар шъэфы.

2000-2003-рэ илъэсхэм научнэ-ушэгъэ лабораториеу «ГъомылэпхъаIэхэр» зыфиорэм ипашэу Мирэ Iоф ышIагъ. А илъэсищым къыкIошI научнэ-ушэгъэ лабораторием ипроект, норматив документхэм яфонд, ГОСТ-хэр, методическэ IэпыIэгъухэр, профессиональнэ литературэхэр зэлугиэгъагъэх.

2000-рэ илъэсым ичъэпыогъу мазэ къыщегъэжъагъэу джы къызнэсыгъэм «Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым идегустаторхэм я Клуб» зыфиорэм инаучнэ паш. ИлъэсишI хъугъэу клубым ежэ ипрограммэ гъэнэфагъэ иIэу Iоф ешIэ. Илъэс еджэгъум икIэухым «МКЪТУ-м идегустатор анахь дэгъу» зыфиорэмкIэ зэлухыгъэ олимпиадэхэр зэхещэх. 2000 — 2005-рэ илъэсхэм технологическэ факультетым истудентхэм янаучнэ обществэ ипэ-щагъ. Ежэ опыту IэкIэлъымкIэ студент ныбжьыкIэхэм, аспирантхэм Iоф адешIэ, адэгуашэ.

2001-рэ илъэсым Москва пIуи, шъон пыгъэхэр ыкIи шъон пыгъэ зыхэмт продукциер дегустацие шIыгъэнхэмкIэ ишIэныгъэхэм къащыхигъэхъуагъ.

Нэужым курс зэхищи, «Основы дегустационного анализа» зыфиорэ предметыр аригъэхыгъ. Курсовой ыкIи диплом проектхэм янаучнэ паш. Мы уахътэм докторскэ диссертацием Iоф дешIэ.

Гъомылапхъэхэм ядэгъугъэ уплъэкIугъэнымкIэ дунэе, край, республикэ дегустационнэ ыкIи экспертнэ комиссиехэм Мирэ ренэу арагъэблагъэ. Джащ фэдэу Урысыем щызэхашэрэ симпозиумхэм, конференциехэм, къэгъэлъэгъонхэм, ермэлыкъхэм, дегустациехэм чанэу ахэлажъэ.

Мирэ иIофшIэнкIэ Iэпэлэ-сэныгъэшхоу IэкIэлъым пае къыдэлажэхэрэми студентхэми шъхьэкIафэ къыфашIы. ГъомылэпхъэшI промышленностымкIэ специалист дэгъухэр зэригъэхъазырхэрэм фэшI дипломхэмрэ щытху тхылъхэмрэ мымакIэу къыфагъэшъошагъэх. Научнэ тхыгъэ 27-мэ яавтор. Ахэм адакIоу Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет идепутатэу хадзыгъагъ. Ар партиеу «Единая Россия» хэт.

Мирэ къызэриIуагъэмкIэ, бэмышIэу Шъачэ шыкIогъэ къэгъэлъэгъоным изэхэщакIохэм лъэшэу афэраз, продукцие анахь дэгъур зыфэдэр цIыфхэм ягъэшIэгъэнымкIэ мыщ

фэдэ зэлукIэхэм яшIогъэшхо къэкIо. Дегустационнэ комиссием зэкIэмкIи Урысыем ичIыпIэ зэфэшъхьафхэм къарыкIыгъэ анахь специалист дэгъухэу алыгъэгъэ нэбгыритф къырагъэблэгъагъ, ахэм Мири ахэтыгъ.

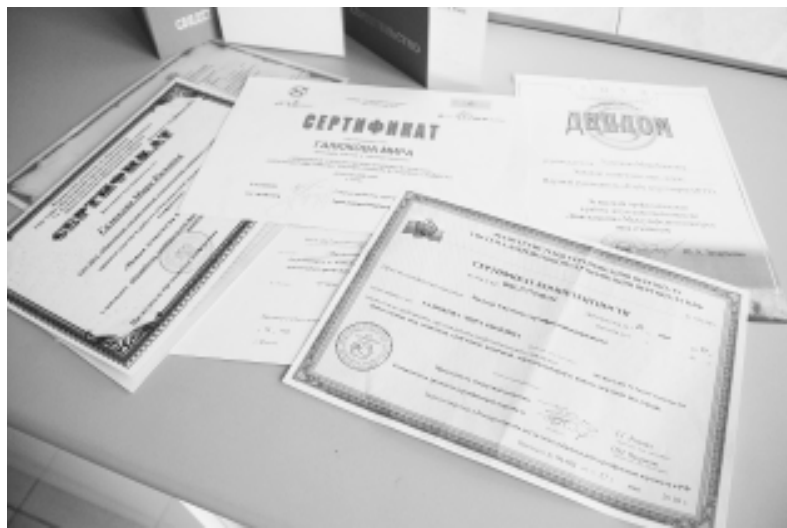
— Илъэсым къыкIошI тIогъогъо «Iэнэ хъураехэр» зэхэсэщэх, — еIо Мирэ. — Ахэр анахьэу зыфэгъэхьыгъэхэр цIыфым къыщэфырэ гъомылэпхъэ зэфэшъхьафхэм ядэгъугъэ изытет зэригъэшIэн ыльэкIынэу гъэпсыгъэныр ары. Мыщ фэдэ IофтхьабзэхэмкIэ тэ пшъэрылъ шъхьаIэу зыфэдгъэуцужьырэр къыткIэхъухьэрэ ныбжьыкIэхэм тучанхэм, бэдзэршIыпIэхэм гъомылэпхъэ зэфэшъхьафхэр къащашэфыхэ зыхъукIэ товарым идэгъугъэ зэрагъэшIэным иамалхэр ягъэгъотыгъэнхэр, опыту алэкIэ-лъымкIэ зэхьожьынхэр, мы IофымкIэ къызыдихьын ыльэ-кIышт гумэкIыгъохэм ядэгъэ-зыжыын иамалхэр зехъэгъэнхэр ары. Мафэ къэс цIыфым ышхырэ гъомылапхъэм елътыгъ ащ ипсауныгъэ зыфэдэ-щтыр. Ау ар икIоу зэкIэми къагурыIорэп. Ащ пае тигухэлъхэм ащыщ къэгъэлъэгъонхэр зэхатщэхэзэ, илъэсым къыкIошI тиреспубликэ къышъыдагъэкIыгъэхэ продукцие анахь дэгъухэр цIыфхэм алъэгъунхэу гъэпсыгъэныр. Ар къызыддэхъукIэ продукциер къыдэзыгъэкIыхэрэм азыфагу зэнэкъокIу къытэджджэщт ыкIи къыдагъэкIыхэрэм ядэгъугъэ хэгъэхъогъэным фэлэжъэщтых.

Мы тхыгъэр дгъэхъазыр-зэ, Мирэ джыри зы къэбар гушIуагъо тышигъэгъозагъ. Шъон пыгъэхэр ыкIи шъон пыгъэ зыхэмт продукциер дегустацие шIыгъэнымкIэ ишIэныгъэхэм Москва зэращыхигъэхъуагъэр. къэзыушыхьатырэ тхылъыр къыфырагъэхьыжыгъ.

Мирэ тыфэлъаIо тапэки гъэхъэгъэшIухэр ышIыхэзэ, тиреспубликэ ыцIэ дахэкIэ раригъэлонэу, игухэлъышIухэр къыдэхъунхэу.

КИАРЭ Фатим.

Сурэтым итыр: **ГолыкIо Мир.**

Гъунэ зимыIэ шIульэгъуныгъэр жъугъэлъапIэ!

Ным фэгъэхьыгъэ тхыгъэу, усэу щыIэр бэ. Арэу щытми, ным ишIульэгъуныгъэ гъунэнчэу зэрэщытыр умыгъэшIэгъон плъэкIырэп ыкIи ащ гу-пшысэу къыгъэушхэрэр зэкIэми зэхэхэу къаплэ пшIоигъоу уешIы. Ным ишIульэгъуныгъэ мжыбэ гъэчыгъэм нахь нахь пыт. Ащ къыпфишIэ-щтым фэдэ къыпфишIэнэу дунаим зыпари къытехъуагъэп, ным къыпфигъэкIотэ-

щтымрэ къыпфигъэгъуштымрэ гъунэ яIэп. Ар къызгурымыIорэм чIэныгъэшхо ешIы.

Ны пэгъэ исабий цIыф дэгъу хъумэ шIоигъу, ыпсэ фитынэу хъазыр. Ары зыкIа-Iорэр «Ным илъфыгъэ псэм пишIырэп». Сянэ сэ ситыгъ, симаз, сижъуагъу. Ащ непэ къызнэсым сишIэныгъэ гъогу сырегъэгъуазэ. Мафэ къэс «Тхьауегъэпсэу, сянэ гупс», — есIоми къысфишIагъэм изы-

щани фэсымышIэжышъунэу къысшIошIы. Ныр къыппэ-чыжъэми, ренэу гукIэ уигъус, инурэ укъегъэфабэ, игукIэгъу къыбнэсы, кIуачIэ къыуетышъ, епхыжыгъэ Iофыр къыпфегъэпсынклэ.

Уахътэр зы чIыпIэ итэп, ар лъыкIуатэ къэси, цIыфым ишIэныгъэ, ишэн-хабзэхэм зэхьокIыныгъэхэр афешIых. Гукъау нахь мышIэми, непэ тиныбжьыкIэхэм шэн дэйхэр, мытэрэз зекIуакIэхэр къы-зыхагъафэу аублагъ. МыдаIохэу, ным пэгущыIэжъхэу, ари

хэгъэкIи, амакъэ Iэтыгъэу жэхэлъадэхэу зыплъэгъукIэ гурегъэузы. Ар нымкIэ тхьамыкIагъоба, илъфыгъэ ауштэу зыкъыфишIыныр емыкIушху? Ащ дэжъым ныр ыгу еIэ-жы, ежъыр-ежъырэу зэушыи-жы, пIуныгъэ-гъэсэнэгъэм ыльэныкъокIэ блэтIупшыгъэу ышIыгъэхэр ышъхьэ къеожьых.

Ным ишIульэгъуныгъэ, иIэшIугъэ нахь лъэшэу зэхэзы-шIэхэрэр, кIэхьопсыхэрэр янэмэ къычIадзыжыгъэ сабий-хэу IыгыпIэхэм ачIэсхэр е-зянэ зимыIэжъхэр арых. Ащ

къыхэкIэу, сыфай зэкIэми ным уасэ фашIынэу, гу шафэнэу.

Арышъ, ныбджэгъу лъапIэхэр, ным ишIульэгъуныгъэ жъугъэлъапIэ! Сидигъуи, тыдэ шъукIуагъэми ар зыщы-шъумыгъэгъушI, шъуфэсакъ! Къыуитырэр макIэми, бэ фэдэу къызшIогъэшI. Анахь макIэми «Тянэ лъапI, уипсауныгъэ сыдэу хъура, сыда уикъэ-барыр?» пIоу укIэупчIэмэ е телефонкIэ уфытеомэ, ар ным зыпишIын ымышIэу, гушIогъошхоу ыльтыгъэщт. А тIэкIур тшIэнэу щыт къодыеп, къыт-тефэ нахь, сыда пIомэ ным ар къылэжыгъ.

ХЪАМЫКЪО Нурыет.
Мыекъуапэ.

ГуыцIан

Тилъэпкъэгъоу Дэгуф Сэлахьдин ильэсыбэ хьугъэу Алжир шэпсэу. Бэшагъэу «Адыгэ макъэм» кыфэтхэ. Ирасказэу «Сыдигъо тыгъэр кыкыбэ-кыпта?» зышхьэр гъэзетым кызыхеутым бэ зыгу рыхыгъэр. Ахэм зэу ащыщ гъэзетым илофшлэу Мамырыкыо Нурыет.

Рассказыр зытхыгъэм Нурыет икыоу шыгуазэпти, кызысэупчым есуагъ ар шэныгъэлъжэ цэрылоу, тхаклоу зэрэщытыр. Ащ фэгъэхьыгъэ тхыгъэ ин гъэзетым кыхиутыгъэмэ дэгъугъэу зелом, Сэлахьдин ащкIэ макъэ езгъэлугъ. Ащ кьаригъэхьыгъэм кыхыгъэ мы тхыгъэр, ау тызфэгъэм лыкIэхьагъэрэп. Ишылэныгъэ гъогу, иунагъо, ильфыгъэхэм, илофшлагъэхэм игъэкIотыгъэу кьатегушылэнуу ары тэ тызфелъ-лугъагъэр, ау зы лъэныкыу ащкIэ тызэригъэрэзагъэр. Зыщеджагъэхэр, иоф зыишлагъэхэр, наукэм ыльэныкыокIэ лъэганлэу зылылэсыгъэхэр, тхылгъэу кыдыгъэкIыгъэхэр, ары паклош, статьягъэу гъэзетхэм, журналхэм кыхаутыгъэхэм зэкI лэмы хьунэу ацIэхэр кызырелом, иунагъо, ильфыгъэхэм афэгъэхьыгъэу кытхыгъэр мэкIэ дэд.

ЕтIани кьэлэгъэн фае: Сэлахьдин ежэ-ежыгъэрэу адыгабзэм еджэнэу, адыгабзэкIэ тхэнэу зэригъэшагъэш, ар щытхьугъэу фэлъэгъушхьэм, итхыгъэхэр кыхыгъуай, кыломэ шлоигъор кыпфэмыубытышэу чIыпIэхэр кыхыкIых. Ащ фэшI тыхэуконым тытешыныхы, ытхыгъэхэу зыцIэ кырилуагъэхэм янахыбэр блэгтIупшыгъ, бащи хьуштыгъ. Тызыхьэукуагъэ кыхыкIыгъэмэ, кыпфигъэгъунэу тельэлэу.

Шылэныгъэ гъогум ильэужхэр

Дэгуф Сэлахьдин Сирием (Шам) ит кьалэу Хьумыс епхыгъэ кьоджэ цыкIлоу Усайлэ, адыгъэ дэхэр ИнэмкIэ заджэхэрэм, 1941-рз ильэсым кышыхьугъ. Урыс-кавказ заом ыпкIэ кыкIэу адыгэ хэкужым итыгъэ кьуаджэу Инэм кьэзыбгынагъэхэм мы чIыпIэр псэуплэ зафэхьум, ягупсэ кьуаджэ ыцIэ фаусыжыгъагъ. Джыри цыф псэуплэ ИнэмкIэ еджэхэу Тэхьутэмыкыое районым ит, ау ар джы кьуаджэу алыгъэжыгъэрэп, поселкэу ары. Адыгъэ дэсым елытыгъэмэ, урысхэр, нэмыкI цыф лъэпкыкIэр бэкIэ нахыб. Адыгъэ дэхэри ижыкIэ кыдэнагъэхэм кьакIэныгъэхэп, игъунгъу БжыкхэжыкIэм, нэмыкI адыгэ чылагъохэм кьарыкIыгъэх. Ащ кьеушыкIагъэ Урыс-кавказ заом ильэхьан Инэм кьуаджэм дэсыгъэр зэкIэ зэрэкошчыгъагъэр.

Сэлахьдин кызырэтхырэмкIэ, ятгъэ пашэхьэм кьабгынэгъэ Инэм дэсыгъэхэр шапсыгъэх. Джы псэуплэ афэхьугъэм шапсыгъэу дэсыр нахыбэм, ахэм язакъоп, бэу зэхэпхьагъэхэ хьугъэ, абдзахэхэри, бжэдыгъухэри, хьатикъуаехэри, нэмыкIэхэри дэсых. ЛъэкъуацIэхэр: Дэгуфхэр, Хьагъохэр, Дэпчэнхэр, Кьатхэр, Хьэпачыкыохэр, Тыгъужьхэр, нэмыкIэхэри.

Сэлахьдин ятэ — Нэджыб, янэ — бжэдыгъэу, Дэпчэн Нимэт, Тыгъужь Индырыс ыпхьу.

Зы нэбгырэм ащ фэдызыр зэрэфызэшIокIышхьугъэр бгъэшагъоу, Дэгуф Сэлахьдин шлэныгъэм ильэганлэхэм алы-

лэсыгъэным-кIэ иофшлэгъэшхо иI. 1958-рз ильэсым Хьумыс дэт еджапIэм япшыкIултонэрэ классыр кыыщиухыгъ. А лъэхьаным адыгэ кIалэхэр зыкIэхьопсыщтыгъэхэр дзэм хэхьанхэр, офицер хьунхэр ары, ау ар кыыздэхьу-

ИШЫТХЪУ АЛЖИРИ ЩАЮ

щтыгъэхэр дэгъоу еджэхэрэр ары. Дзэ академием чIэхьашьурэр насыпшылоу алыгъэщтыгъ. Ар Сэлахьдин инасып кыхыгъэ, ащ фэдэ академиеу Каир дэтым агъэкIуагъ. А лъэхьаным Египетрэ (Мысыр) Сириемрэ (Шам) зы кьэралыгъуагъэх. Ильэсищэ ащ еджэн фэгъэ. Сэлахьдин ильэс 17 нылэп ыныбжыгъэр. ЗэуакIэм итактикэу арагъашIэрэр шломыгъэрэу, ар ыжэ дэмыкIы зэхьум, хьапсым чIадзэгъ. Ащ кьинэу чIильэгъуагъэр кылонэу ыжэ кымыхышхьтэу ары ылорэр.

Сириер кьэралыгъо шхьаф зэхьужьым, хэгъэгуптIум ядзэ-кIолIхэр зыхахьожьхэм, хьапсым кычIатIупшыжьи, Сэлахьдин ихэгъэу кьэкIожьыгъ, ащ идзэ академие чIагъэхьажьи кыуыхыгъыгъ.

1963-рз ильэсым дзэм кызыхагъэкIыжьым Дамаскэ дэт институтым философиемкIэ ифакультет шеджагъ, философ зэрэхьугъэр кьэзыушыкIагъэ дипломыр 1967-рз ильэсым кыратыгъ.

Ащи кышыуцугъэп Сэлахьдин, Германием еджапIо кIуагъэ, кьалэу Дрезден кооперациемкIэ еджапIэу дэтым чIэхьагъ, 1970-рз ильэсым ар кызыеухым Санкт-Джузиф дэт университетым кьокIыпIэ шэн-зэхъытIэхэмкIэ институт еджэныр щылыгъэкIотагъ. Диплом кыдыхыным фэшI ишыкIэгъэ тхылъыр ильэсищкIэ ытхыгъ. Ар зыфэгъэхьыгъагъэр адыгэ мамлюкхэу ильэси 135-рз Египет тетыгъор щызылыгъыгъэхэм гъэсэнэгъэр зэрэхъашэщтыгъэр, нэмыкIэу кьэпIон хьумэ, адыгэ мамлюкхэр зыфагъасэщтыгъэхэр, зэрагъасэщтыгъэхэр ары. Идиплом иофшлагъэ IупкIэу, хэшIыкI зэрэфыригъэр кыхыгъэу иофэу кызтегушыгъэр кышыгъэ-лъэгъуагъ. Ащ фэшI а университетым щезыгъаджэщтыгъэ профессор цэрылоу, француз бзылфыгъэу Мишель Алар Сэлахьдин иофшлагъэ осэшхо кыфишIыгъ, зэкIэмэ анахь дэгъоу ылытагъ.

Хэгъэу кIоцI иофхэмкIэ Сирием иминистерствэ кIалэхэр дзэм хэшыгъэнхэм фэгъэхьаырыгъэнхэм пылтынхэу аштагъэхэм Сэлахьдин ахэфагъ. Офицерэу дзэм кыхыкIыжыгъэти, ащ тегъэпсыхьэгъагъ. Нэужым Хьумыс иадминистрацие ипашэ игуадзэу, кьалэу Рэкъ кооперациемкIэ инспекторэу щылэжыагъ. Гурыт еджапIэхэм

арапыбэзмрэ инджылызыбэзмрэ ащыригъаджэхэу, япшIэнэрэ классхэм социологиер, япшыкIултонэрэхэм — философиер, институтхэм психологиер ащаригъэхьэу кыхыкIыгъ.

ИшIэныгъэхэм ахегъахьо

Дэгуф Сэлахьдин ишэнкIэ кьаигъэ хьазыгъэу шыт, тэрэ-зыджэу узекIомэ кыпфэзы-мыгъэгъушхьэм ащыщ. Сирием IашкIэ тетыгъор щызыу-бытыгъэ баас партием игъэ-псыкIэ ыгу зэрэримыхыгъэр ымыушхьэфы зэхьум, хьапсым чIадзэгъагъ. Ащ кьызычIатIупшыжьым ихэгъэу кыбгыни, Алжир псэуплэ кыхыгъэ. Ихэгъэу кыхыкIэ щынэу ильэс пшыкIух тыригъэшIагъ, аужыпкьэм ятэ зэлэм ихьадагъэ кьэклонэу хьугъэп, ау янэ дунаир зехьожьым ащ нахыбэрэ фэщылэжыгъэп, Сирием кьэкIогагъ. КьышIонагъэ щымылэу Алжир ыгъэзэжыгъагъ. Ащ кышыу-улагуагъэу кызышыхьугъэ хэгъэгум кьэкIоштмэ пэрыохьу илэжэп.

Алжир псэуплэ зыфэхьуми ишIэныгъэ хигъэхьоныр зэпигъэуэгъэп. Журналист горэм Сэлахьдин гуыцIэгъэу кьызе-шым, шлэныгъэу зэригъэгъотыгъэр шлуагъэу зегъэшIагъом риложыгъагъ шлэныгъэ гъогу кIыхьэ кыкIугъэми, шлэныгъэу зэригъэгъотыгъэр ежэ зэрэшIомакIэр.

Зыщыпсэурэ кьалэу Аннабэ дэт университетым диплом кышыдыхыным пашэ тхылгъэу ытхыгъэр зыфэгъэхьыгъагъэр чIыопсым икыуэхьумэн социологиемкIэ мэхьанэшхо зэригъэр ары. Ащ осэшхо кыфашIыгъагъ, наукэхэмкIэ докторыцIэу илэхэм джыри зы кьахьожьагъ. Ащ ыуж кьалэу Быскра дэт институтэу пшэхьуалэхьэмрэ псыр зимагIэхэмрэкIэ шлэныгъэ зыщызэрагъэгъотыгъэр инспекторэу щылэжыагъ. Мы лъэхьаным Аннабэ дэт университетым ипашэ игуадзэу иоф ешIэ, философиемкIэ, психологи-емкIэ, методологиемкIэ мы университетым щырегъаджэх.

Дэгуф Сэлахьдин наукэхэмкIэ иофшлэгъэшхо иI, тхылгъэу ытхыгъэр, статьягъэу гъэзетхэм, журналхэм кыхаригъэуыгъэр бэдэд, ау ахэм ащыщхэр шIокIодыгъэх. Каир дзэ академием щылэзэ ытхыгъагъэхэр, хьапсым зычIадзэм иунэ кызалы-хьум зэрапхьуагъэх. Лондон кышыкIаутыгъэхэри ыгъоты-жыгъэхэп, ау ахэр хэмьтхэми, тхылгъэхэу, статьягъэу зыцIэ кыригъэрэп спискэ кIыхь. ЗэкIэмэ ягугъэу кьэпшып хьумэ,

щытми иофшлагъэхэм ащыщхэм ацIэхэр кьеслошт.

Диплом кыдыхыным пашэ тхылгъэу ытхыгъэхэр: «Сирием икооперацие иэкономик» (1970-рз ильэс, кь. Дрезден), «Сирием иеджапIэхэм наукэмкIэ шырагъаджэхэрэм яхы-лагъ», «Адыгэ мамлюкхэм ягъэсакIэ итарихь», «Егъэджэ-нымрэ цыфымрэ. ЧIыопсым икыуэхьумэн» (2000-рз ильэс, кь. Аннаба), нэмыкIэхэри. ТхакIохэр игъусэхэуи тхылгъэу кыдыгъэкIыгъ. Зыр «Алжир ифыртын», адрэр «Араб социологиемрэ егъэджэнымрэ» зы-филохэрэр арых. Аужыгъэр Бейрут кышыдыкIыгъ. Истатья-хэу кыхаутыгъэхэм ащышых: «Методологиер» (Аннаба, 2003-рз ильэс), «Социологием ипэубл» (Аннаба, 2009-рз ильэс), «Кьэзанэкъо Джэбагъ. Адыгэ философыр» (Бейрут, 1990-рз ильэс), «Психологиер укла-кIомрэ» (Аннаба, 1992-рз ильэс), нэмыкIэхэри.

Дэгуф Сэлахьдин хэгъэгубэм ащызэлашIэ, итхыгъэхэр афаригъэхьынхэу ахэм кьащыдэ-кIырэ гъэзетхэр кьелэлухэу бэрэ кыхыкIы. Ахэм кьащы-хаутыгъэхэу зыцIэ кыригъэр бэ. Анахыбэу ытхыгъэхэр кызышыхаутыгъэхэр ежэ джы зыщыпсэурэ кьалэм нэмыкIэу Бейрут, Дамаск, Тунис арых. Германиеми, Франциеми, Инджылызыми, Тыркуеми итхыгъэхэр кьащытырадзагъэх. Сэлахьдин шлэныгъэлэжэ цIэ-рылоу зэрэщытым ишыкIат хэгъэу зэфэшхьафхэм наукэм фэгъэхьыгъэ конференцихэу ащызэхашэхэрэм зэрарагъэ-лагъэрэр, докладохэр кьашишIы-хэу, иофыгъоу зытегушылэхэрэм ежэ еплъыкIэу афыригъэр кьа-щыригъэу кызырэхьыгъэр.

Сэлахьдин зэрэшIэныгъэ-лэжым имызакъоу тхакло, ху-дожественнэ тхыгъэхэу, ана-хьэу рассказхэу кыхиутыгъэр макIэп. Ирасказхэр IэкIыб кьэралыгъохэм кьащыдэ-кIырэ гъэзетхэми кьарэхьэх.

Адыгэ адыгэ шъыпкь

Дэгуф Сэлахьдин адыгэу зэрэклоцIылыр, адыгэ адыгэ шъыпкыу зэрэщытыр иокIэ-шыкIэхэми кьахыщы, кьытхы-рэ псэуми адыгэ лъэпкыым тхьамыкIагъоу кьехьулагуагъэр, дунаим щитэкъухьагъэ зэрэхьу-гъэр гукъошхо зэрэщыгъэр, лъэпкыым инеушхьэр мафэ зэ-ригъэгумэкIырэр, адыгэхэр зы-хужыкIынхэм зэрэклэхьопсырэр апыхышхыгъ. Ары мэхьанэ-шхьагъэу кIоцIылыр ыпшгэ-кIэ зыцIэ кьеслогъэ рассказэу «Сыдигъо тыгъэр кыкыкIы-

чIыпIэу ыубы-тырэр башэ, ар гъэзет тхы-гъэ цIыкIум имыщыдагъэу сеплгыгъ, ау ы п ш э к I э кызырэщы-сIуагъэу, тхы-лэхэм, статья-хэм ацIэхэр кыхыгъуаеу зэрэщытхэм фэшI, сыхэ-уконым сы-тешыныхы, бэ шыгъэзы-ягъэр. Арэу

шта?» зышхьэми. Ар Бейрут кышыкIаутыгъ.

Адыгэ кIалэм араб пшгъашьэр шлу ыльэгъугъ. Ары шхьаеу, кIалэм ятэжэ пашгъэхэм кьаб-гынэгъэ хэкужыгъэр ыгу икIырэп, ащ ыгъэзэжыныным кIэхьопсы. Нарт гуащэу Сэтэнае иджэма-кьэ чэщи мафи ытхьакулэм ит, ау шлу ыльэгъугъэ пшгъашьэ-ри кызырэнэкIынэу фаеп. Ар пшгъашьэм зыригъэ кьыфидэ-рэп, кьырело: «О уихэкужэ укложьышт, узшышхэм уахьэ-ажышт шхьаеу, сэ сьдэу сыхьушпа? Сэри сыкызышхьугъэ хэгъэгур шлу сэлэгъу. Ар кьэ-сыбгынэныш, зыбзи, зишэн-хабзэхэри сымышIэхэрэм яхэгъэгэу сьдэушхьэу ськло-шта?» Шлу зэрэлэгъурэ ныб-жыкIыгъэр зэшIокIодынхэу зэрэфэмыехэм гумэкIыгъоу кьа-фишхьыгъэр IупкIэу, узлэпицэу рассказым щыпхырышхыгъ.

Сэлахьдин «Адыгэ макъэм» кьыфатхэу зыригъэжыагъэм ыуж ильэс IокIым ехьу те-шIагъ, итхыгъэхэм кьахыгъэу дауу илэмэ ащыщ адыгэу хэгъэгур псэуми арысхэм яшIэ-ныгъэ лъэпкыым фэгъэло-рышIэ-гъэныр, адыгэ фонд зэхэщэ-гъэныр, ащ тетэу зэлугъэкIэгъэ мылкъур зыгъот мынхэу тхьа-мыкIагъоу кызыфыкыокIы-хэрэм, гумэкIыгъоу хафэхэрэм, джащ фэдэу лъэпкыым ишы-кIэгъэ иофыгъо горэ зэшIохы-гъэн фаеу хьумэ апэлугъэхьэ-гъэнэу. Лъэшэу гукъау цэхьу лъэкI зылэхэу, зыгъот ин адыг-хэу хэгъэгур зэфэшхьафхэм ащыпсэхьэрэр заушхьыгъэу зэрэщысхэр, лъэпкь иофыгъо-хэм амылкъу калхьаным зы-зэрэщадзыерэр.

ХэкужыкIым щыхьухэрэм ащыгуагъэ хьунымкIэ «Адыгэ макъэм» ишлуагъэ кьызырэкIы-щтыр, ащ еджэмэ зэрэшIо-игъор, ау кызылэкигъэхьан зэримылэкишхьым игукъауи Сэлахьдин итхыгъэхэм кьахэ-щы. Итхыгъэ горэ «Адыгэ ма-кьэм» кызыхыутыгъэр сэри, иунэкъошхэу Инэм (Тэхьутэ-мыкыое район) шыпсэурэ Дэ-гуф Инвери фадгъэхьэу кы-зырэхьыгъэрэм фэшI инэу кьыт-фэраз, ау мафэ кьэс кьыдэ-кIырэ гъэзетыр Алжир нэс ядгъэхьы-нэу тэри амал тилэп.

ЫпшгъэкIэ зэрэщыхэгъэу-нэфыкIыгъэу, Сэлахьдин иуна-гъо фэгъэхьыгъэу итхыгъэ хэ-тыр мэкIэ дэд. Тызыхьыгуагъэр Iло кызырришагъэр, апэрэ псэ-огъум шьэунитIурэ зы пшгъа-шхьэрэ зэрэфигъотыгъэхэр, ахэм унагъохэр ялэхэ зэрэхьыгъэр, ар дунаим зехыжыкIым нэмыц бзылфыгъэ шхьагъэу зэри-шылгъэр ары. Зыгъадыгъэллэу арэу шIэрэп, хьауыи шыгъу-пшагъэа, псэогъоу агъэ илэгъэми, джы илэми ацIэхэр кытхыгъэп. ИгъэкIотыгъэу кытемыгушы-лагъэми, ызыкIэу ылыкыгъэхэм амылэтыжыгъэу иоф зэрэдэир, зэрэлэхьэрэм ишлуагъэ кьа-кIоу езыгъэлон фэдэ зэрэримылэ-гъуэлэрэм тышигъэгъозагъ.

Тилэпкъэгъоу, тырыгушхоу, хэгъэу чыжэу щыпсэурэ Дэгуф Сэлахьдин ыныбжэ шIэхэу ильэс 70-рз хьушт. ПэшIо-урыгъэшхэу тыфэлгъао псау-ныгъэ пытэ илэу, ятэжэ пашгъэ-хэм афэмыхьукIэ кьабгынэгъэ хэкужыкIым ит кьушхьагъэхэм афэдэу бгъагъэ хьунэу, иоф-шлагъэхэм ахыгъахьозэ, ыцIэ джыри нахь чыжэу ыгъэлунэу, ыкыоу сьмаджэм ыгу зэрэте-кIуадэрэм фэмыдэу кычIэ-кIынэу. Тхьэм ынэшлу кышы-фэныш, псау-тауу ыльэ кьы-теуцожьынэу.

Опсэу, отхьэжэ, Сэлахьдин!

ПЭНЭШЬУ Сэфэр.

Сурэтым итхэр: Дэгуф Сэ-лахьдинрэ ипсэогъурэ.

Егъэджэн-пIуныгъэмкIэ мэхъанэшхо

Непэ зигугъу къэтшы тшIо-игъо зэлукIэр зыщылагъэм буж тIэкIу тешлагъэми, ар жъы хуэр материалу цытэп ыкIи тигъэ-зетеджэхэм янахыбэм ашIо-гъэшIэгъоныгъэуи къытщэху. Анахъу зыщыкIэгъэ шыпкы-хэр егъэджэн-пIуныгъэм пылъ-хэр арых.

Адыгэкъалэрэ Теуцожь райо-нымрэ яеджапIэхэм адыгабзэм-рэ урысыбзэмрэ ащызгъэхь-хэрэ кIэлэгъаджэхэр къызэра-гъэблэгъэгъэхэ семинар-зэлукIэр зыщырекIокIыгъэр Пэнэжыкыое гурыт еджапIэм иактовэ зал. Зэхъышхыгъэр Адыгэ Республикэм шIэныгъэмрэ гъэсэнэгъэмрэкIэ и Министерствэрэ Адыгэ къэралыгъо университетымрэ. Семинар-зэлукIэу «Использование регионализмов и этнических элементов в процессе обучения русскому и адыгейскому языкам» зыфиIорэ Иофыгъом зыщыте-гушылагъэхэм хэлэжыагъэх филологическэ шIэныгъэхэмкIэ доктору, профессору, Адыгэ къэралыгъо университетым билингвизмэкIэ и НИИ илабораторие испециалист шхъалэу Блэгъожь Зулкъаринэрэ а лабораторие дэдэм егъэджэн Иоф-хэмкIэ испециалистэу КIэсэбжэ Нэфсэтрэ. Апэрэм зэлукIэм «Роль, место и значение этнических элементов и регионализмов при обучении русскому и родному языку в условиях глобализации», ятIонэрэм «Результаты анкетирования, проведенных в Теучежском районе» зыфа-лохэрэм афэгъэхьыгъэ докладхэр къашыгъэх.

Семинар-зэлукIэр зеришхыгъэ Теуцожь районым иадминистра-ции гъэсэнэгъэмкIэ игъэIоры-шIапIэ ипашху Ереджыбэкъо Адам. Ащ зэлукIэм хэлэжыагъ-рэм шIуфэс къарихыгъэ, ипсалтэ къыщыIуагъ районым иеджа-пIэхэм адыгабзэр кIэлэгъэджэ 32-м зэрашарагъэхьхэр. Ахэр опытышхо зIэху, зисэнэхат шIу зылгъэурэ ИофшIэх. Шыр Адыгэ Республикэм гъэсэнэгъ-гъэмкIэ изаслуженнэ ИофшIэх, тфыр народнэ гъэсэнэгъэм иот-личников, хыр почетные работ-ники общего образования РФ, зы нэбгырэ педагогическэ шIэны-гъэхэмкIэ кандидат. Адыга-бзэмкIэ районым цызэхашхыгъэ конкурсхэм ренэу теклонгъэр къащыдзыхыгъэр, республи-кэм зыщытху шалохэрэм ащы-щих Хьатх Риммэ, КIыкI Гош-мафэ, Кошгъу Нурыет, Бэрэдэж Светлана, Емыж Саидэ.

Мы лъэхъаным районым иеджапIэхэм адыгабзэр ащы-ззыгъашIэхэр кIэлэгъэджэ 1816-рз. Ахэм ащыщэу 1484-р адыгэ, 332-рр нэмыкI лъэкых. «Сыбзэ — сидунай», «Моя род-дословная», «Мой язык — мое отечество» зыфиIохэрэм афэгъ-хыгъэ конкурсхэр еджапIэхэм ащызэхашх. Республикэм цы-

зэхашхэрэ зэнэкъокъухэм райо-ным иеджапIэхэм адыгабзэмкIэ, урысыбзэмкIэ нахыбэрэмкIэ пэрытныгъэр къащыхы.

Ащ буж Пэнэжыкыое гурыт

еджапIэм иублэлIэ классхэм ащыгъэджэрэ Ешыкыо Сусан-нэ шхъэхыгъэ урокэу зехи-щагъэм семинар-зэлукIэм хэлэ-жыагъэр зэкIэ цылагъэх. Шхъэ-ихыгъэ урокыр IэпIэсэнэгъэ хэлэу, гъэшIэгъонэу кIэлэ-егъаджэм зэрэзеришхыгъэр, ащ ятIонэрэ классым шеджэрэ кIэлэцIыкIухэр хигъэлэжыагъэ зэрилгъыгъэр непэ къызынэ-сыгъэм сынгъу кIэтых, сшыгъу-пшэхэрэп. Зы сыхъатэу ащ ты-зэрэчIэсыгъэр тымышIаху, зы такыкI фэдэу кIуагъэ.

А уахътэм къыкIоцI Ешыкыо Сусаннэ кIэлэцIыкIухэр темэу «Тэ тищыкIагъэр мамырныгъ, зэкъошныгъ» зыфиIорэм ты-ригъэгъушылагъэх. Жэнэ Къыры-мызэ иусэху мамырныгъэм фэгъэхьыгъэхэм къаджагъэх. Зэо бэлахъу цылагъэм тыхашагъ. Бэгужыекыо Лолэ игугъу къа-шыгъ, ялахыгъу заом ашагъэ-хэм, шыфэхыгъэхэм, лыхъужыу къызыгъэзжыгъэхэм, Советскэ Союзым и Лыхъужыу Нэхэ Даути, Бжыхъэкъо Къымчэрийи, нэмыкIэхэми ацIэхэр къыраIуагъ, нэмыц тегахъохэр Пэнэжыкыуае къызыдэхэхэм жъалымыгъэу зэрахъагъэхэр къапчыгъэх. Партизанху, коммунистху Цун-дышк Хьисэ, БатIыж Ахьирэ, Тыгъужь СаусырыкIо, нэмыкI-хэр ауКIыгъэх. Сорокинху Ека-терини, ащ ыпхъуху Райси, Зои палыагъэх. Чылэр Дзэ Плъы-жыым 1943-рз илъэсым имэзэе мазэ и 18-м шхъафит зеришIы-гъэр зIэпыхыгъэ кIало. Заом иве-теранху Пэнэжыкыуае къыдэ-нэжыгъэхэ Пэнэшхуэху Арам-бийи, Хьэнахъуи, Тыгъужь Мы-хъамоди ашIэх. ТекIоныгъэм и Мафэ зэрэмэфэкIышхор, мамыр-ныгъэм фэгъэхьыгъэ усэ цIы-кIухэр къаIох. Шхъэхыгъэ урокыр зэрэIуагъэм семинарым

хэлэжыагъэхэм осэшхо ратыгъ.

Семинар-зэлукIэм кIэлэгъа-джэхэм докладэу къышашы-гъэхэр научнэ ИофшIэгъэ закIэх. ГъэшIэгъоных, егъэджэн-пIу-ныгъэм пылъхэм къызфагъэфе-дэнхэкIэ дэгъух.

Ахэм ащыщэу доклад зыхыбл тапашхы илгышъ, къахэпхы-щыри къэшIэгъуай. Даху хэ-утыгъэху, зэдэжыгъэху, су-рэтхэмкIэ гъэбайжыгъэхэри ахэтэу, тхьэпэ зыхыблым нэсых.

ЗэкIэми зы гъэзет нэжIубгъом къащытегушылагъуай. Арыми ИофшIэгъэ зауIэм къащалэгъыгъэ Иофыгъохэм шыуашыдгъэгъозэн.

ПщыкIуыхъаблэ щыщэу, Нэ-чэрэзые гурыт еджапIэм адыга-бзэмкIэ икIэлэгъаджэу Хьатх Риммэ докладэу къышIыгъэр зыфэгъэхьыгъэр ежэ иофшIаIк, «Адыгабзэм иуоркхэр адыгэ лъэпкъ-шэн зэхэ-тыкIэм икыэкIуапIэх» зы-фиIорэр арых.

— Бзэ зымIэ лъэпкъ хуэрэп, — къырегъажэ ащ итхыгъэ. — Лъэпкъыр лъэпкъ зышIырэр, лъэп-къуу цыIэхэм къахэзгъэу-шъхъафыкIырэр бзэу Iулыр ары. Бзэр зыкIо-дырэм, ар цыIэныгъэм зыхэлкыырэм, лъэпкъым ищыIэныгъи еухы. Ти-лъэпкъ ищыIэныгъэ дгъэ-кыхъэ тшIоигъомэ, къыт-кIэхъухъэхэрэм ныдэлъ-фыбзэр зэрядгъэшIэ-щтым, шIу зэрядгъэ-лъэгъушхым ренэу тапы-лын фае.

Бзэм ехыблэгъэ зако-ныр тиреспубликэ апэрэ законэу щаштагъэхэм ащыш. Ащ шегъэжыагъэу ады-габзэр къэралыгъуабзэ зэрэху-гъэм елгытыгъэу тэри тшIоф-шIэхэр тэгъэлъышх. Ятфэнэрэ классым шегъэжыагъэу ежэ-ежыерэу гушыIэхыгъэхэр зэ-

хагъэуонхэм, ягупшысэ тэрэ-зыным, ягулгытэ чаныным, цыфыгъэм, дэхагъэм яшапхъэ-хэм арысэуонхэм сыналэ те-сэгъэты. Нэбгырэ пэпчъ ама-лэу, къулаеу Iэклэлхэр апэрэ мафэм шегъэжыагъэу зэсэ-гъашIэх, шыкIагъэу фэхурэр, сакIэзэ, хьасэгъанэ. ШыIэныгъэм илъэныкыо зэфэшхыафхэмкIэ зэ-фэхысыжыгъэр ясэгъэшIых, со-чинениехэр ясэгъэтхых, кIэлэ-еджакIохэм гушыIэжхэр къа-сэгъэутоих, нахыбэ зышIэ-хэрэмкIэ зэсэгъэнэкъокъух. Iу-рыIупчэхэр, хырыхыгъэхэр къызгъэIонхэ къодыем имы-закъоу, ахэм яжабзэ зэрагъэ-псыщтым иамалхэр зэсэхъэх, дэхагъэм, Iэдэбныгъэм, цы-фыгъэм, гукIэгъум, адыгагъэм афэсэпIух.

Адыгэкъалэ иублэлIэ еджапIэ идиректорэу Чэтыж Маринэ се-минарым докладэу къыши-шыгъэм ыцIэр «Адыгэкъалэрэ адыгацIэхэмрэ. Ахэр еджэн-

зиIэ Иофыгъу

пIуныгъэм зэрэфэгъэIоры-шIэхэрэр». Ащ узеджэкIэ науч-нэ ИофшIэгъэшхоу зэрэщытыр, ар ыгъэхъазырыным фэшI ушэ-тын, зэфэхысыжыкын, угъоин ИофшIэнышхо зэрэзэшIуихы-гъэр къыбгурэIо.

Ащ иофшIагъэ мырзушхуэу къырегъажэ: «Жыбгъэ фабэу къепшэрэм Джамбэчыкыохэм яунашхы пылъэгъэ быракъ плыжыыр макIэу егъэбыбатэ. Лакъуи, Iахыли, хъаблэ, гъу-нэгъуи мэгушIох, хахъо яI, шыао къафэхъу. Адыгэ чIыгужыым зы нэбгырэ къытехъуагъ. ЗэкIэм гум упчIэ къелтадэ: «Къэхъу-гъэкIэ сабыым сыд фэдацIа ищыIэныгъэ гъогу зыдытыри-хъаштыр? Сыд шыIуа ащ фаусы-щтыр?» ИжыкIэ цыфыщIэм икыхъэхын адыгэхэм мэхъанэш-хо ратыштыгъэ. Сабыеу къэху-рэм насыпэу илэщтыри, цыIэ-ныгъэ гъогуу ыкIуштыри, зыфэ-дэ цыф хуштыри цIэу фаусы-рэм епхыгъэху алыгъэщтыгъэ».

Докладым къызэрэщIо-рэмкIэ, Чэтыж Маринэ апшэрэ еджапIэм шеджэзэ цIэ унаехэм язэгъэшIэн, яугъоин пыхъагъ. 1990-рз илъэсым Адыгэкъалэ щыпсэухэрэм ацIэ-лъэкъуацIэ-хэр ыугъоигъагъэх. Ахэм ямэ-хъанэ, якъэхукIэ, язэхэлъыкIэ зэфихысыжыгъэх. Ахэр тины-дэльфыбзэ къыхъанхэм ыпкIэ гъогуу къаIугъэм ялытыгъэу купитфэу зэтыриутыгъэх. Бзы-лгыгъацIэхэми, хулыфыгъа-цIэхэми якъэхукIэ цыгъуазэ уешы. Ислъам диным къызди-хыгъэу тыбзэ къыхъэхъгъэ адыгацIэхэми ямэхъанэ ушегъэ-гуагъэ.

— Адыгэкъалэ цIэу шаусы-

264-м шыщэу 208-р адыгэх. Ахэм ащыщэу Дианэр 10, Бэл-лэр 9, Джэнэтыр 7. Ахэтых зы-рызэу Асидэ, Анисет, Алана, Дэнэф, Динара зыцIэхэри. ШъэожыехэмкIэ нахыбэр Рустам — 9, Азэмэт — 8, Рус-лъан — 7. Тимур, Артур, Ис-лъам, Бислъан зыцIэхэр нэб-гырэ хырыхых. АдыгацIэхуэу Шамил, Хъазрэт, Айдэмыр, Ан-дзаур, Къэплъан, Батыр зыфэ-пIощтхэри нахыбэу афаусхуэу рагъэжыжыгъ.

Адыгэ хабзэм иуоркхэм цIэ-усыным, нартхэм яхышхэ, нэ-мыкI Иофыгъохэм афэгъэхьыгъэ сыхъатхэр зэрашхыгъэхэр докладым къыщелэ. Ау зэкIэри мыщ къышхыгъуагъ.

Джащ фэд Пэнэжыкыое еджа-пIэм икIэлэгъаджэу Нэхэ Шам-сэт семинарым къырихыблэгъэ иофшIагъэу «Пэнэжыкыуае итарихъ адыгабзэм, адыгэ лите-ратурэм, адыгэ хабзэм иуоркхэм зэрашхыгъэфедэрэр» зыфиIорэр. Ари ИофшIэгъэшхо.

Зым нахы адрэр нахы шIагъу зэралоу, Джэдэжхъэблэ гурыт еджапIэм иублэлIэ классхэм ащыгъэджэрэ Бэрэдэж Светла-нэ къыгъэхъазырыгъэ ИофшIагъэр «зыпэшIын цыIэп» зыфалорэм фэд. «Использование регионализ-мов в процессе обучения и вос-питания учащихся начальных классов» зыфиIорэм докладэу се-минар-зэлукIэм ащ къышхыш-гъэр сурэтхэмкIэ гъэбайжыгъэ.

Емыжэ Саидэ Аскъэлэе еджа-пIэм илофышI. Ар «Аскъэлае дэс цыфхэм адыгацIэу къахэ-жыгъэхэр» зыфиIорэм къыте-гушылагъэ. Лъэусэнхъэблэ ыкIи Пэнэжыкыое гурыт еджапIэхэм яублэлIэ классхэм ащыгъэ-джэрэ ГукIэлI Фатимэрэ Зера-мыку Сачнэтрэ семинар-зэлукIэм къызыщыгушыIэхэм адыгабзэкIи, урысыбзэкIи рагъаджэхэ зыхъу-кIэ регионализмэрэ этническэ элементхэрэ зэрифэшхуашхуэу къызэрэзыфагъэфедэхэрэр къа-Iуагъ. Ахэм афэгъэхьыгъэ док-ладху хуэтыжыгъэхуэу, зэдэ-жыгъэхуэу къагъэхъазырыгъэхэр уаджэнкIи, бгъэфедэнкIи дэгъух.

ИкIэхым къатIо тшIоигъор ащ фэдэ семинар-зэлукIэхэм яшIогъэшхо къызэрыкIощтыр ары. Зигугъу къэтшыгъэ семи-нар-зэлукIэм къышалауагъэхэр, ИофшIэгъэ шIагъоу къырахы-лагъэхэр зэрифэшхуашхуэу егъэ-джэн-пIуныгъэм цыгъэфедэгъэн-хэр ыкIи ахэр цыф жъугъэхэм алыгъэлэсыгъэнхэр игъо шып-къэу къытщэху.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтхэр семинарым къы-щытырахыгъэх.

ЗэлыИэсынхэ альэкIы

Республикэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» игъэцэкIэкIо куп изичэзыу зэхэсыгъоухэм лъэпкь Iофыгъохэр кышчалэтыгъэх. 2014-рэ илээсэм Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыкIоштхэм Адыгеир зэрэхэлэжьэщ-тым, диным ыкIи лъэхъанэу тызыхэтым, адыгабзэм изэгъэшIэн, игъэфедэн, нэмыкIхэми атегушылагъэх.

Къалэхэм, къуаджэхэм, район гъунапкъэхэм адыгабзэкIи урысы-бзэкIи ацIэхэр атетхэгъэнхэмкIэ Iофхэр зэрэлыкIуатэхэрэм Адыгэ Хасэм итхъаматэу Хъаптэ Арамбий, МэщфэшIу Нэдждэт, Нэгъуцу Аслъан, нэмыкIхэри кытегушы-лагъэх. Адыгэ Хасэм хэтхэр джыр-рблагъэ ти Президентэу Тхьаклу-щынэ Аслъан зылоклэхэм зыгъэгум-мэкирэ Iофыгъохэр кызыралэты-гъэхэм шIуагъэ кытышIтэу альптагъ.

Мыекъуапэ, нэмыкI псэупIэ дэ-хъапIэхэм, тикъушхъэхэм чыри-стан диныр зылэжьыхэрэм якъаш-тамыгъэхэр ашагъэуцугъэх. Ар хэ-бзэнчэу зэрэщытыр агъэунэфыгъ.

Къашхэр чыристан диныр зыща-лэжьыхэрэ чылысхэм яшагумхэм ашагъэуцуныр нахъ тэрэз.

Адыгэ Хасэм гушыIэгъу щызэ-фэхъугъэх шIэныгъэлэжьхэу Тхьар-къохъо Юныс, Шъхьэлэхъо Абу, МэщфэшIу Нэдждэт, РСФСР-м изаслуженнэ тренерэу Хъуажэ Мэ-джыдэ, Израиль кыкIыгъэ ти-лэпкьэгъоу Ацумыжэ Налщык, нэмыкIхэри.

IэкIыб къэралхэм, тиреспубли-кэ, Урысыем адыгабзэр зэрэщы-зэрагъашIэрэм, ящыкIэгъэ тхыль-хэр нахъышIоу алэкIэгъэхъэгъэн-хэм, адыгэхэр Олимпиадэ джэгун-хэу Шъачэ щыкIоштхэм зэрэхэлэ-

жьэштхэм, фэшъхъафхэми ягугъу ашIыгъ.

— Тикъуаджэ кыкIыныхэщэ футбол ешIэрэ кIалэхэр Адыгеим шIэхэу къэкIоштых, — кыIуагъ Ацумыжэ Налщык. — Тиныб-

жыкIэхэр нахъыбэрэ зэрэзIу-кIэштхэм тыпыль. Адыгэ Хасэу тилэм лъэпкь Iофыгъохэр дэгъоу егъэцэкIэх.

Сурэтым итхэр: Адыгэ Хасэм щызэIукагъэхэр.

ТЕАТРЭМРЭ ЩЫНЭНЫГЪЭМРЭ

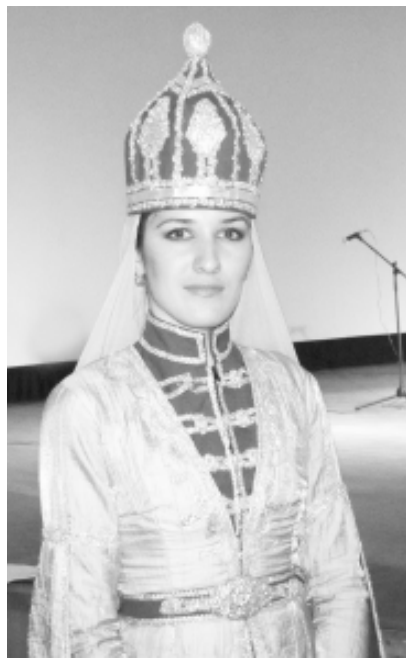
Адыгэ шъуашэри «къегъэгъушыIэ»

Адыгэ шъуашэр, лъэпкь шэн-хабзэхэр, театрэр. Ахэр исэнэхъаткIэ зэыпхырэ актрисэу Нэхэе Марджанэт сэнэхъатэу кыыхыгъэм кытегушыIэ зыхъукIэ илофшIэ-гъухэм къарилуалэ шлоигъор макIап. Сценэм кыщишIы-рэ рольхэр щыIэныгъэм кыыхыгъэхэщэ, еджапIэ фэ-хъугъэхэу елытэ.

Артистхэу ГъонэжьыкIо Асыет, Батыжэ Фатимэ, Къэбыхъэ Анзор, Джымэ Заремэ, нэмыкIхэми Нэхэе Марджанэт адеджагъ. Адыгэ Республикэм и Лъэпкь театрэ артист ныбжьыкIэхэр заштэхэм зэгъусэхэуи спектаклэхэм ахэлэжьэхэу фежыагъэх.

Нэхэе Марджанэт спектаклэхэу «Тыкъэсыжыгъэм», «Шъузабэхэм» къащишIыгъэ рольхэр гупшысэу ахэлъымкIэ зэфэшъхъа-фых. Стюардесэм ироль кызыры-кIоу щытэп. Актрисэм анахэу ыналэ зытыригъэтыгъэр ахыщэхэу зылэкIэлэхэу самолетымкIэ бы-быхэрэм ящылэкIэ-псэукIэ гукIэ зэрэхъащтыр ары. Тыгъоным, ешхэн-ешъоным, мыхъо-мышла-гъэхэр зехъэгъэнхэм апылхэм шыпкэныгъэр зыгъэлъапIэхэр-рэр ахэфагъэхэщэ адэунэхъунхэм нэсыгъэх. Стюардесэм ахэр елэгъух, гушыIэ щэрыохэмкIэ адэгущыIэн фаеу чIыпIэ ефэ.

Актрисэр сценэм кышчыдэху-рэм егъэлэшы, амалэу иIэр на-хъышIоу зыдишIэжын елэкIы. «Тыкъэсыжыгъэмрэ» «Шъузабэ-

хэмрэ» зызэбгъапшэхэкIэ М. Нэхэе къащишIыгъэ рольхэр зы-кIи зэпблагъэхэп. Мурэтэ Чэпай ипсэу «Шъузабэхэр» ятIонэрэу

Лъэпкь театрэм шагъэуцугъ. Режиссерым ипшъэрылхэр артист цIэрылоу Зыхъэ Заурбий ыгъэцэкIагъэх.

Марджанэт спектаклэм зэрэхэ-тымкIэ уехъопсэнэу щытэп. Хэгъэгъу зэошхор аухыгъ. Гъунэгъу бзылфыгъэмэ ягъусэу колхоз хъасэм щэлажэ. Бзылфыгъэхэр яшхъэгъусэхэм яжэх — заом кы-кIыжынхэу мэгугъэх. Марджанэт дэмыкIогъэ пшъашгъэм ироль къе-шIы. Шъхъэгъусэр хэгъэкIи, ежэ-нэуи псэлъыхъо илэп. Якъоджэгъу капитанэу заом щыфэхыгъэу алгы-тэщтыгъэм наградхэр ыбгъэ хэлъ-хэу кыгъэгъэжыгъ. Ащ унагъуи, сабий дахи иIэхэми, пшъашгъэр лыплъэу ыублагъ, шIу ыльэгъугъ...

ЩыIэныгъэр зыгъэтыр мыукъуа-гъэу актрисэм къегъэлъагъо, нэ-псыр къехы, шIулэгъу къабзэм рэхъат кырытырэп. Адыгэ къуа-джэр къэлэшхом фэдэп. Цыфэу дэхэр зэрэшIэхэрэ къодыеп, якъэ-бархэмкIэ зэщыгъуазэх. Пшъа-шгъэм шIулэгъоу ышIыгъэр ыушъэ-фын ыльэкIыгъэп, гъунэгъухэми гу кылытатагъ. Марджанэт ролэу кышIырэмкIэ ащ фэдиз кыны-гъо зэпызычыгъэ адыгэ пшъашгъэр нэгум кыкIегъэуцо.

Спектаклэм зэп сызэрэплъы-гъэр. Журналист сэнэхъатым сы-зэрырылажьэрэр сщигъэгъупшэ-зэ, артистхэм ярольхэр кызырэр-

зэIуахырэм щыIэныгъэм сыхищэу бэрэ кыыхэкIыгъ. Нэпсыр зэслэ-кIэхыжэу сызэрэщысыгъэри сыу-шъэфырэп. АщкIэ къасломэ сшIои-гъор Батыжэ Фатимэ, Джымэ За-ремэ, Даур Жанэ, Болэкъо Аминэт, Нэхэе Марджанэт рольхэр къашIы-хэ зыхъукIэ Кулаци, Фыжы, Къа-ри, Тайбати ящылэкIэ-псэукIагъэр псэ пытэу кызыралотэжыырэр ары.

— Спектаклэр кысэмыкыльтэ-кIыгъэу щытэп, — еIо Нэхэе Мар-джанэт. — Тхъаегъэпсэух театрэм ипащэхэр, цыхъэ кытфэзышIыхы-рольхэр кытэзытыгъэхэр...

Нэхэе Марджанэт адыгэмэ ямэ-фэкIэу «Къэгъэгъэштахэм», нэ-мыкI зэхэхэмэ ахэлэжьэ. Хэтэгъу-ащэ ироль кызырешIырэми тегъэ-гушIо. Адыгэ шъуашэр щыгъэу пчэгум кызыхыкIэ лъэпкь шIэ-жыым уфещэ, тишэн-хабзэхэр зэрэдахэхэр къегъэлъагъо. Ынэ-шъуантIэхэр кыгъэгъэштэхэзэ, гушIуагъо зыхэлъ хъугъэ-шIагъэ-мэ къагъушыIэ зыхъукIэ унэгъо ныбжьыкIэ дахэу иIэм зэрырыгу-шхорэр, инеушырэ мафэ нахы-шIу зэрэхъуштыр кыуегъашIэ. Ишъхъэгъусэу Нэхэе Адами роль гъэшIэгъонхэр къешIых, зыми фэ-мыдэ екIолIагъэхэр спектаклэм кышчегъотых, ащ тыкызытегу-щыIэщтыр нэмыкI маф.

Сурэтым итыр: актрисэу Нэхэе Марджанэт.

БАСКЕТБОЛ

Суперлигэм щешIэщта?

Мыекъопэ баскетбол командэу «Динамэр» 2009 — 2010-рэ илээс ешIэгъум апшъэрэ купым щыкIогъэ зэнэкъокъум хэлэжьагъ. Апэрэ чIыпIэр тибас-кетболистхэм кыдахи, суперлигэм щешIэнхэу фиты-ныгъэ ялэ хъугъэ. Арэу щытми, 2010 — 2011-рэ илээсхэм «Динамэр» купэу зыхэтштыр гъэнэфагъэгъоп.

Адыгэ Республикэм изаслужен-нэ тренерэу, «Динамэм» итренер шъхьаIэу Андрей Синельниковым кызырэтIуагъэу, Урысыем бас-кетболымкIэ ифедерацие унашъоу щаштэщтым елытыгъэр бэ. Супер-лигэм, апшъэрэ купым командэу ащешIэщтым ипчъагъэ зыфэдызы-щтыр ашIэрэп. Баскетбол коман-дэхэм спортзалэу яIэм изытет кы-далъытэ, ахыщэу клубым ищыкIэ-гъэщтыми мэхъанэ ин иI. А Iофы-гъомэ уакъыпкырыкIы зыхъукIэ, мыекъопэ «Динамэр» суперлигэм щешIэнэу гугъапIэу иIэр макIэ.

Апшъэрэ купым тибаскетболист-хэр кыхэнэжынхэу тэгугъэ.

Зэхэщэн Iофхэр Урысыем бас-кетболымкIэ ифедерацие зэрэщы-лътыкIотэщтхэр тшIэрэпышъ, су-перлигэм тегупшысэныр жьылоу тэлытэ.

«Динамэм» зэхъокIыныгъэу фэ-хъушхэри тшIэхэрэп. Сергей Бар-суковым апшъэрэ еджапIэр кы-ухыгъ, тикомандэ хэкIыжынэу зегъэхъазыры. Андрей Долгополо-выри «Динамэм» зэрэхэкIыжы-щтыр процент пчъагъэкIэ къэплъы-тэщтмэ 80 — 90-рэ мэхъу.

— Опытышхо зиIэ Валентин Кубраковыр «Динамэм» зы илээс нэмыIэми щешIэнэу тельэгугъ, — еIо Андрей Синельниковым. — Джэуапыр В. Кубраковым кы-

тыжыгъэгъоп. НэмыкI баскет-болистхэу «Динамэм» блэкIы-гъэ илээсым щешIагъэхэм хэгъэгум изэнэкъокъухэм зафагъэ-хъазыры.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкь IофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тильэп-
къэгъухэм адыряIэ
зэхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шъхьаIэм
иапэрэ гуадзэр
АУЛЪЭ
РУСЛЪАН**

**Редакциер
зыхъыIэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжэ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**
Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпIэ гъэлоры-
шланI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыыху-
тыхэрэм мыштып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кIыжэ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажьэхэр-
рэмрэ яеплъткIэ
зэтемыфэн ыльэ-
кIышIт. Гъэзет-
еджэхэм кыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
алэкIэдгъэхъа-
жыыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
4480
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2046**

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахъэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахъэр
Сыхъатыр 18.00